

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

BETÆNKNING

OM

AFFOTOGRAFERING AF
KIRKEBØGER m.v.

AFGIVET AF
DET AF KIRKEMINISTERIET DEN 7. OKTOBER 1958
NEDSATTE UDVALG

BETÆNKNING NR. 310

1962

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning	5
I. De gældende regler om kirkebøgernes førelse, opbevaring og aflevering til landsarkiverne	7
II. Kirkebøgerne som civilstandsregistre	9
III. De gældende regler om adgangen til at gøre sig bekendt med kirkebøgernes indhold og til at få udskrifter af kirkebøgerne	11
IV. Foranstaltninger til sikring af kirkebøgerne	15
V. Kritik af den bestående ordning og forslag til ændringer heri	17
VI. Spørgsmålet om en fuldstændig affotografering af kirkebøgerne og om finansieringen af dette arbejde	20
VII. Affotografering af kirkebøger i andre lande	24
VIII. Udvalgets hovedsynspunkter og indstillinger	25
1. Affotografering af ministerialbøgerne	25
2. Ministerialbøgernes aflevering til landsarkiverne	26
3. Adgangen til at få udskrifter og oplysninger af ministerialbøgerne	27
4. Adgangen til ved selvsyn at gøre sig bekendt med ministerialbøgernes indhold	29
5. Tilsynet med de anerkendte trossamfunds ministerialbøger	29
Bilagsfortegnelse	32

Indledning.

Ved skrivelse af 7. oktober 1958, der er aftrykt som bilag 1 til nærværende betænkning, nedsatte kirkeministeriet et udvalg til behandling af de spørgsmål, der er forbundet med affotograferingen af landets kirkebøger, herunder også de kirkebøger, der befinder sig i landsarkiverne.

Som formand for udvalget beskikkedes daværende kontorchef i kirkeministeriet A. Detlefsen, og udvalget kom iøvrigt til at bestå af biskop F. Beyer, biskop H. Høgsbro og biskop G. Schiøler som repræsentanter for biskopperne og rigsarkivar, dr. phil. Svend Aakjær, overarkivar, dr. phil. Harald Jørgensen og landsarkivar H. Hatt som repræsentanter for rigsarkivet og landsarkiverne samt kontorchef i undervisningsministeriet Th. Gimsing og kontorchef i kirkeministeriet, fik. A. Siersted.

Efter at landsarkivar Hatt i forbindelse med sin afgang fra embedet som landsarkivar havde begæret sig fritaget for hvervet som medlem af udvalget, blev ved kirkeministeriets skrivelse af 4. april 1961 lands-

København i februar 1962.

arkivar, dr. phil. Gunnar Olsen i hans sted beskikket som medlem af udvalget.

Ved skrivelse af 26. juni 1961 beskikkede kirkeministeriet tillige fuldmægtig i justitsministeriet Poul Østergaard og ekspeditionssekretær i kirkeministeriet Arne Truelsen som medlemmer af udvalget. Sidstnævnte har tillige varetaget udvalgets sekretærforretninger.

Efter oprettelsen af ministeriet for kulturelle anliggender, hvortil sager vedrørende arkivvæsenet nu er henlagt, har kontorchef Th. Gimsing i henhold til skrivelse af 8. november 1961 fra ministeriet for kulturelle anliggender repræsenteret dette ministerium i udvalget.

Landsarkivar Gunnar Olsen afgik den 26. januar 1962 ved døden. Da udvalget på dette tidspunkt i det væsentlige havde tilendebragt sine forhandlinger, blev der ikke udpeget noget nyt medlem i hans sted.

Udvalget har i februar 1962 afsluttet sit arbejde med afgivelse af nærværende betamkning.

A. Detlefsen
formand

Halfdan Høgsbro

F. Beyer

Harald Jørgensen

A. Siersted

Th. Gimsing

Gudmund Schiøler

Svend Aakjær

Poul Østergaard

Arne Truelsen

I.

De gældende regler om kirkebøgernes førelse, opbevaring og aflevering til landsarkiverne.

For hvert sogn i Danmark — også i de sønderjyske landsdele — føres der kirkebøger. I enkelte tilfælde føres med kirkeministeriets tilladelse særskilte kirkebøger for flere distrikter i et sogn. Kirkebogsføringen varetages af sognepræsterne med bistand af kordegne og kirkebylærere.

Herudover føres der af valgmenighedspræster, døvepræster, fængselspræster og sømandspræster (i udlandet) særlige kirkebøger for visse grupper af personer. Ligeledes føres der særlige kirkebøger for visse institutioner, såsom rigshospitalet og de gamles by i København, fødselsanstalten i Jylland, Aarhus, m. fl.¹⁾

¹⁾ Som specielle tilfælde af kirkebogsføring kan endvidere nævnes:

I henhold til kgl. anordning af 25. januar 1946 er der af flygtningeadministrationen (Kirketjenesten for flygtninge i Danmark) ført et centralregister til registrering af fødsler og dødsfald m. v. blandt de flygtninge, som kom her til landet under 2. verdenskrig, jfr. kirkeministeriets cirkulære af 29. januar 1946. Hovedprotokollerne med registre vedrørende de tyske flygtninge er senere udleveret til »Archivamt der Evangelischen Kirche in Deutschland«, Hannover. Med hensyn til det øvrige materiale, hvoraf en del er afleveret til landsarkiverne, henvises til kirkeministeriets skrivelser af 14. juni 1950 og 3. marts 1952.

I skrivelser af 10. oktober 1945 og 24. oktober 1956 har kirkeministeriet tiltrådt, at der på grundlag af foreliggende optegnelser blev udarbejdet en autoriseret ministerialbog, indeholdende sædvanlige tilførsler angående de fødsler, vielser og dødsfald, som har fundet sted i Theresienstadt blandt Mosaik Trossamfundets medlemmer.

I henhold til kirkeministeriets skrivelse af 3. september 1947 er der for den danske brigade (kommandoet) i Tyskland ført en af bi-

For medlemmerne af de her i landet anerkendte trossamfund føres der kirkebøger af de for de enkelte menigheder inden for disse trossamfund anerkendte præster med bistand af kontraministerialbogsførere, hvis valg skal godkendes af vedkommende amtmand, i København af magistraten.

Earkebøgerne, der indførtes ved kongelige missiver af 20. maj 1645 og 17. maj 1646 og siden 1812 er benævnet ministerialbøger, består af protokoller, der fra 1812 har været dannet af dertil særlig anordnede skemaer, jfr. reskript af 11. december 1812, bekendtgørelse af 31. oktober 1891 og nu bekendtgørelse af 14. juli 1926.

Kirkebøgerne er siden 1812-14²⁾ overalt³⁾ ført i 2 eksemplarer - et hovedeksemplar og et duplikateksemplar (benævnet kontraministerialbog) - jfr. det fornævnte reskript af 11. december 1812.

Om kirkebøgernes autorisation, førelse, konferering, opbevaring m. v. er der givet nærmere regler i den i kirkeministeriets cirkulære af 14. juli 1926 indeholdte instruks (bilag 2), som skal findes aftrykt foran i hver kirkebog. I et andet cirkulære

skoppen over Københavns stift autoriseret kirkebog. Efter kommandoets hjemtagelse i 1958 opbevares det ene eksemplar af kirkebogen ved Garnisons kirke i København, medens det andet eksemplar er deponeret i landsarkivet for Sjælland m. v., jfr. kirkeministeriets skrivelse af 21. april 1958.

²⁾ I det tidligere Slesvig stift siden 1762-63.

³⁾ For valgmenigheders vedkommende føres dog alene konfirmandprotokollen i 2 eksemplarer. Samtlige de af døvepræsterne førte ministerialbøger føres kun i 1 eksemplar.

af samme dato (bilag 3) er der bl. a. givet nærmere forskrifter for bøgernes indbinding og forsyning med rygtitel.

Folkekirkens ministerialbøger autoriseres af vedkommende provst og står under tilsyn af provst og biskop, jfr. instruksens pkt. 2 og 8. Trossamfundenes ministerialbøger autoriseres af vedkommende politimester (i København magistraten), der også fører tilsyn med dem, jfr. kirkeministeriets skrivelse af 8. marts 1939.

De to eksemplarer af kirkebogen opbevares henholdsvis hos sognepræsten og hos kordegnen eller kirkebylæreren (for trossamfundenes vedkommende hos præsten og kontramministerialbogsføreren) og må ikke nogen nat være under eet og samme tag, jfr. instruksens pkt. 7.

Aflevering til landsarkiverne af udskrevne ministerialbøger er påbudt ved kirke- og undervisningsministeriets bekendtgørelser af 10. marts 1891 (bilag 4) og 16. juni 1892 (bilag 5), hvorefter hovedministerialbøgerne skulle afleveres indtil 1812—14⁴⁾, medens kontramministerialbøgerne på landet og i købstæderne skal afleveres henholdsvis 10 og 30 år efter at de er udskrevne.

For de anerkendte trossamfunds vedkommende omfatter afleveringspligten iføl-

ge kirke- og undervisningsministeriets skrivelse af 29. august 1895 (bilag 7) hovedministerialbøgerne for tiden før 1812-14 og kontramministerialbøgerne, så snart de er udskrevne og forsynede med påtegning om at være konfererede. I skrivelse af 10. januar 1896 har kirke- og undervisningsministeriet dog af hensyn til en indenfor det mosaiske trossamfund i København truffet ordning angående udstedelse af attester efter ministerialbøgerne meddelt tilladelse til, at aflevering af dette trossamfunds kontramministerialbøger først sker 30 år efter at de er udskrevne.

I henhold til disse bestemmelser har landsarkiverne indkrævet såvel hovedministerialbøger som kontramministerialbøger, men på grund af den i landsarkiverne herskende pladsmangel har det ikke været muligt at skaffe plads til alle de kontramministerialbøger, som efter reglerne skulle have været afleveret. Ifølge rigsarkivarens skrivelse af 11. april 1958 (bilag 8) kan man dog regne med, at kontrabøgerne til og med 1891 er afleveret for samtlige sognes vedkommende, og at der for adskillige sognes vedkommende er afleveret ikke så få kirkebøger efter denne tid. Afleveringernes udstrækning svinger imidlertid fra sogn til sogn, således som det fremgår af en af rigsarkivet udgivet fortegnelse over indholdet af de pr. 1. maj 1957 i landsarkiverne beroende kirkebøger.

⁴⁾ For de sønderjyske landsdeles vedkommende henvises til undervisningsministeriets bekendtgørelse af 18. august 1923 (bilag 6).

II.

Kirkebøgerne som civilstandsregistre.

I kirkebøgerne foretages tilførsel om fødsel og afstamning, dåb og navngivelse¹⁾, konfirmation, ægtevielse og kirkelig velsignelse af borgerligt indgået ægteskab, dødsfald og begravelse samt i tilslutning til disse tilførsler notering om faderskabs fastslåelse eller anerkendelse, legitimation, adoption, navneforandring m. m. I henhold til bestemmelserne i lov nr. 140 af 17. maj 1961 om personnavne kan ændring af slægtsnavn i en række tilfælde ske ved anmeldelse til ministerialbøgerne, jfr. kirkeministeriets cirkulære af 15. december 1961. I folkekirkens ministerialbøger foretages endvidere notering om optagelse i og udtrædelse af folkekirken, jfr. kgl. anordning af 22. marts 1897.

Tilførsel til de af folkekirkens præster førte ministerialbøger om de foran nævnte forhold foretages ikke blot for folkekirkens medlemmer, men også for personer, der ikke tilhører noget trossamfund eller tilhører et ikke-anerkendt trossamfund, samt for personer, der tilhører et af de her i landet anerkendte trossamfund — for de sidstes vedkommende dog kun, såfremt den begivenhed, der skal registreres, har fundet sted uden for det område, for hvilket præsten for den menighed, hvortil de hører, har anerkendelse. For medlemmer af de anerkendte trossamfund foretages tilførsel iøvrigt til de inden for disse trossamfund førte ministerialbøger.

Efter dansk retsopfattelse afgiver kirkebøgerne fuldt bevis for, at de deri indførte anmeldelser har fundet sted.

Visse udskrifter af kirkebøgerne, nemlig fødsels-, dåbs- og navneattester, vielsesattester og dødsattester, har borgerlig gyldighed.

En undtagelse fra den foran beskrevne ordning gælder dog for så vidt angår de sønderjyske landsdele, idet de i 1874 i disse landsdele indførte personregistre er opretholdt ved lov nr. 258 af 28. juni 1920 om indførelse af dansk personret, familieret og arveret i de sønderjyske landsdele. I de sønderjyske amter skal anmeldelse om fødsler, navngivelser og dødsfald ske til personregistrene. Alene udskrifter af disse registre har borgerlig gyldighed, hvorimod sådan gyldighed ikke tilkommer udskrifter af kirkebøgerne for så vidt angår tiden efter 1. oktober 1874 — bortset fra attester om kirkelig vielse. Personregistrene, der består af 2 registre, et fødselsregister og et dødsregister, føres i 2 eksemplarer. Duplikateksemplarerne (biregistrene), der føres særskilt for hvert kalenderår, indsendes ved årets udgang til amtmanden, hvorfra de efter en kritisk gennemgang afleveres til landsarkivet i Aabenraa²⁾.

Endvidere gælder nu i hele landet den ordning, at tilførsel om borgerlig vielse alene sker til de af de borgerlige ægteskabsstiftende myndigheder førte protokoller.

Medens man i nyere tid i mange lande har valgt at henlægge registreringen af fødsler, ægteskaber og dødsfald m. v. til de borgerlige myndigheder gennem oprettelse af såkaldte civilstandsregistre, f. eks. i Tysk-

¹⁾ herunder den såkaldte borgerlige navngivelse (d. v. s. navngivelse uden dåb) i henhold til lov af 4. marts 1857 § 2.

²⁾ Jfr. justitsministeriets bekendtgørelse af 22. december 1961 og cirkulære af samme dato om førelsen af de borgerlige personregistre i de sønderjyske landsdele.

land, Schweiz, Frankrig, Holland og England, har man her i landet af praktiske grunde valgt at opbygge registreringen af borgernes civilstand på grundlag af de eksisterende ministerialbøger.

Selv om der ved det offentliges foranstaltning føres adskillige registre, hvori indgår oplysninger om borgernes civilstand, således navnlig folkeregistrene og lægdsrullerne, kan autentisk bevis - d. v. s. bevis med gyldighed i alle borgerlige forhold - for en persons civilstand alene udfærdiges på grundlag af ministerialbøgerne. Folkekirkens og de anerkendte trossamfunds ministerialbøger fungerer således — bortset fra de sønderjyske landsdele - som landets civilstandsregistre.

Kirkebogsføringen her i landet uden for de sønderjyske landsdele har således en ganske anden karakter end i de lande, hvor der føres borgerlige civilstandsregistre, idet

kirkebogsføringen i disse lande kun omfatter registrering af de for vedkommende trossamfunds medlemmer udførte kirkelige handlinger og ikke afgiver grundlag for udstedelse af attester med borgerlig gyldighed.

Som øverste tilsyn med ministerialbogsføringen anser kirkeministeriet det for liggende inden for sit myndighedsområde at træffe bestemmelse om alle forhold vedrørende kirkebøgernes førelse, herunder også om adgangen til at få oplysninger og udskrifter af de hos ministerialbogsførerne beroende kirkebøger, jfr. herved kirkeministeriets skrivelse af 19. september 1957 (bilag 9). Også kirkebøgerne i de sønderjyske landsdele fra tiden før 1. oktober 1874 hører under kirkeministeriets ressort, jfr. kirkeministeriets skrivelse af 28. december 1921.

III.

De gældende regler om adgangen til at gøre sig bekendt med kirkebøgernes indhold og til at få udskrifter af kirkebøgerne.

A. Kirkebøger, der beror hos ministerialbogsjøgerne.

1. Der er ikke adgang for private til ved selvsyn at gøre sig bekendt med indholdet af de hos ministerialbogsførerne beroende kirkebøger¹⁾.
2. Reglerne om adgangen til at rekvirere udskrifter af de hos ministerialbogsførerne beroende kirkebøger findes nu i kirkeministeriets cirkulære af 15. april 1950 (bilag 10). Herefter må begæringer fra private om udfærdigelse af udskrifter af kirkebøgerne normalt kun efterkommes, når begæringen fremsættes af de pågældende selv, hvem tilførslerne angår, eller af personer, der legitimerer sig som dem, der efter lovgivningen som forældre eller værger har rådighed over disses personlige forhold, samt andre, der måtte kunne godtgøre at have en lignende lovlig interesse i at blive gjort bekendt med tilførslerne. I andre tilfælde må rekvirenten præstere skriftlig fuldmagt fra en person, der selv ville kunne have rekvireret den begærede udskrift. For advokaters vedkommende er der dog ved kirkeministeriets cirkulære af 25. november 1953 (bilag 11) sket en vis lempelse af reglerne, idet der vil kunne bortses fra kravet om fremlæggelse af skriftlig bemyndigelse fra vedkommende klient, såfremt advokaten ved henvendelse til ministerialbogsføreren klart gør rede for det

øjemed, hvortil attesten skal benyttes, og tillige skriftligt udtrykkelig bevidner at have den fornødne bemyndigelse til at indhente attesten fra en med navn og adresse betegnet person, der er rette vedkommende. Endvidere kan advokater, som af det offentlige er beskikket til at udføre en sag, i denne deres egenskab samt som executores testamenti eller medhjælpere for skifteretten rekvirere kirkebogsudskrifter uden særlig fuldmagt, såfremt de overfor ministerialbogsføreren legitimerer sig ved at fremsende eller forevise beskikkelsen eller executorbevillingen in originali eller i bekræftet afskrift.

Med hensyn til genealoger og andre, som erhvervsmæssigt eller privat arbejder med slægtsforskning, er det udtrykkeligt udtalt, at disse ikke har nogen udvidet adgang til at gøre sig bekendt med ministerialbøgernes indhold, men kun kan få udskrifter eller oplysninger af ministerialbøgerne, for så vidt de legitimerer sig som befuldmægtigede for personer, der efter deres forhold til sagen kan godtgøre en lovlig interesse i tilvejebringelse af de ønskede attestationer eller oplysninger.

Derimod kan en almindelig slægtshistorisk interesse for en slægt, som vedkommende rekvirent selv tilhører eller er indgiftet i, eventuelt betragtes som en lovlig interesse i tilvejebringelsen af en attest vedrørende et medlem af denne slægt. Den pågældende rekvirent må da

¹⁾ Disse kan heller ikke udlånes. jfr. kirkeministeriets skrivelse af 10. februar 1954.

overfor vedkommende ministerialbogsfører fremkomme med en nærmere redegørelse for den interesse, han har i at erhverve den ønskede udskrift.

De anførte regler gælder også med hensyn til meddelelse af oplysninger fra ministerialbøgerne.

I tvivlstilfælde træffer kirkeministeriet afgørelse om, hvorvidt en fremsat begæring om udskrifter eller oplysninger fra ministerialbøgerne kan imødekommes²⁾.

²⁾ Fra kirkeministeriets praksis kan nævnes følgende afgørelser:

Skrivelse af 21. juni 1950. En skriftlig begæring, underskrevet af den, for hvem kirkebogsudskrift rekvireres, og forsynet med angivelse af den pågældende adresse vil kunne imødekommes ved tilsendelse af udskriften, uden at der stilles krav om yderligere legitimation. — Telefonisk rekvision kan kun imødekommes, såfremt den efterfølges af en skriftlig begæring fra rekvirenten, affattet som foran anført, eller såfremt den pågældende ved personligt fremmøde afhenter attesten og herved legitimerer sig som anført i cirkulære af 15. april 1950.

Skrivelse af 5. januar 1951. Statsanstalten for Livsforsikring kan som statsinstitution rekvirere attester uden at præstere fuldmagt fra vedkommende forsikringstager, hvorimod private forsikringselskaber ikke kan rekvirere kirkebogsudskrifter uden ifølge fuldmagt fra rette vedkommende. — De til brug ved foretagelse af en kirkelig handling fornødne kirkebogsudskrifter må rekvireres af vedkommende private. Den ministerialbogsføreren tillagte ret til at rekvirere attester til offentlig brug er alene hjemlet, når en offentlig interesse kræver det, d. v. s. når de til kirkebøgenes rigtige og nøjagtige førelse nødvendige oplysninger ikke kan fremskaffes på anden måde.

Skrivelse af 24. maj 1951. Moderen til et barn udenfor ægteskab kunne, efter at barnet var blevet bortadopteret, ikke rekvirere fødselsattest for barnet til brug ved behandlingen af den endnu ikke afsluttede faderskabssag vedrørende barnet. Vedkommende myndighed, der behandlede faderskabssagen, henvistes til selv at rekvirere den ønskede attest fra sognepræsten.

Skrivelse af 1. februar 1954. En gift kvinde kunne rekvirere dåbsattest for sin mand til brug ved rejsning af en separationssag.

Skrivelse af 5. juli 1954. En fraskilt kvinde kunne rekvirere dåbsattest for sin tidligere mand til brug i en sag om navneforandring.

Skrivelse af 12. marts 1955. En mand kunne

Ifølge lov nr. 155 af 7. juni 1958 om folkekirkens lønningsvæsen m. v. § 27 betales attester efter kirkebogen ud over den første med et af kirkeministeren fastsat gebyr, såfremt afgiftsfrihed ikke er særlig hjemlet ved lov eller i henhold til ministeriets bestemmelse. Gebyret har siden 1946 udgjort 1 kr. Attester, der udstedes til offentlige myndigheder efter disses begæring, udfærdiges dog altid uden betaling. Ifølge kirkeministeriets cirkulære af 1. maj 1952 udfærdiges attester til offentlige myndigheder på blå attestblanketter, der bærer påskriften: »Til offentlig brug (må ikke udleveres til private)«.

B. Kirkebøger, der beror i landsarkiverne.

1. Ifølge kirke- og undervisningsministeriets bekendtgørelse af 10. marts 1891 § 7 (bilag 4) er adgangen til i arkiverne at anstille historiske eller retslige undersøgelser åben for alle, dog er arkivaren berettiget og forpligtet til at tilbageholde sager af et sådant indhold, at de ikke ville kunne gøres tilgængelige for uvedkommende uden at krænke berettigede interesser, hvad enten disse er offentlige eller private, af retlig eller personlig natur. Hvis en i sig selv berettiget under-

til brug ved tilbagekøb af en konfirmationsforsikring vedrørende hans barn af et tidligere ægteskab rekvirere dåbsattest for barnet, uanset at dette var undergivet hans fraskilte hustru forældremyndighed.

Skrivelse af 28. marts 1956. En fraskilt mand kunne rekvirere dåbsattest for sit ægtebarn, uanset at moderen ved ægteskabets opløsning havde fået tillagt forældremyndigheden over barnet. Afgørelsen bygger på det synspunkt, at et mindreårigt ægtebarns naturlige forældre altid har ret til — uden særlig begrundelse — at rekvirere dåbsattester for barnet, forudsat at dette ikke er bortadopteret. uanset om rekvirenten har del i forældremyndigheden over barnet eller ej.

Skrivelse af 17. september 1958. Udlevering af attester for mindreårige til disses bedste forældre kan kun ske i henhold til kirkeministeriets tilladelse, forudsat at bedste forældre ikke har del i forældremyndigheden eller værgemålet over barnet eller iøvrigt har rådighed over dettes personlige forhold.

søgelse ikke vil kunne anstilles uden adgang til sådanne arkivalier, afgør rigsarkivaren, hvorvidt og på hvilke betingelser en adgangstilladelse vil kunne meddeles. Kirkebøger, som indeholder tilførsler om fødsler og dåb, er ikke tilgængelige, før de er mindst 30 år gamle³). Det samme gælder ifølge praksis med hensyn til vielsesprotokollerne. Derimod gøres begravelsesprotokollerne tilgængelige straks efter afleveringen.

2. Ifølge § 8 i den fornævnte bekendtgørelse af 10. marts 1891 er landsarkiverne berettiget til at give retsgyldige udskrifter af de kirkebøger, som ikke tillige haves ved det pågældende embede. Dette gælder således alle hovedministerialbøgerne indtil 1812-14. Private personer, der retter henvendelse til landsarkiverne om udstedelse af attester efter kirkebøgerne for tiden efter 1814, henvises til vedkommende sogneprest. Derimod udfærdiger arkiverne efter rekvisition fra offentlige myndigheder attester efter alle i arkiverne beroende kirkebøger. Landsarkiverne udfærdiger derhos i enkelte tilfælde efter begæring fra private personer fuldstændige og bekræftede udskrifter af kontraminiestrialbøgerne indeholdende en fuldstændig afskrift af hele den pågældende tilførsel mod betaling af det herfor af undervisningsministeriet fastsatte gebyr. Sådanne udskrifter udfærdiges kun, hvor det efter vedkommende landsarkivars skøn er foreneligt med beskyttelsen af berettigede interesser at afgive udskriften, og hvor udskriften omhandler en kirkebogstilførsel, der er mere end 100 år gammel.

Til belysning af spørgsmålet om, under hvilke betingelser der bør gives offentligheden adgang til ved selvsyn eller gennem rekvisition af udskrifter at gøre sig bekendt med indholdet af offentlige registre, der indeholder oplysning om borgernes civil-

stand, skal i denne forbindelse særlig fremhæves de om personregistrene og folkeregistrene gældende bestemmelser.

For *personregistrenes* vedkommende gjaldt det tidligere, at enhver på personregisterførerens kontor kunne begære personregistrene forelagt til eftersyn, jfr. justitsministeriets bekendtgørelse af 15. december 1937 § 11, stk. 2. Ved justitsministeriets bekendtgørelse af 25. februar 1944 blev denne bestemmelse imidlertid ophævet og erstattet med en regel om, at personregistrene ikke er offentligt tilgængelige, hvilken regel nu er optaget i justitsministeriets cirkulære af 22. december 1961 § 5, stk. 1, (bilag 12). Ligeledes gjaldt det tidligere, at enhver mod betaling af de foreskrevne gebyrer kunne erholde udskrift eller attest vedrørende personregistrenes indhold (bekendtgørelse 1937 § 31, stk. 1). Denne bestemmelse blev i 1944 suppleret med en bestemmelse om, at fødselstilførsler vedrørende adoptivbørn på begæring af adoptanterne kunne forsynes med en randbemærkning om, at der ikke måtte meddeles privat udskrift eller attest vedrørende adoptivbarnets fødsel (bekendtgørelse 1944 § 3). Når sådan begæring var fremsat, kunne udskrifter ikke meddeles andre private end adoptanterne, adoptivbarnet og dets værge, medmindre der forelå tilladelse fra adoptanterne eller justitsministeriet. Reglerne om adgangen til at få udskrifter og attester vedrørende personregistrenes indhold er senere ændret, således at reglerne nu i det væsentlige er i overensstemmelse med de foran omtalte bestemmelser om adgangen til at få udskrifter af ministerialbøgerne, jfr. justitsministeriets bekendtgørelse af 22. december 1961 § 33 (bilag 13) og det fornævnte cirkulære af samme dato § 5, hvori det bl. a. udtrykkeligt er fastslået, at udskrift eller attest vedrørende et barn, der er bortadopteret, ikke kan rekvireres af barnets virkelige forældre. Når der er forløbet 100 år efter en persons fødsel, kan personregisterføreren dog til enhver udstede attester efter personregistret eller meddele fuldstændige udskrif-

³) En protokols alder beregnes fra det tidspunkt, da den er skrevet ud.

ter deraf (bekendtgørelse 22. december 1961 § 33, stk. 3).

De til landsarkivet for de sønderjyske landsdele afleverede personregistre er tilgængelige for offentligheden, når indførslerne er 30 år gamle.

De af kommunerne førte *folkeregistre* er ikke offentligt tilgængelige, jfr. indenrigsministeriets instruks af 9. juni 1956 for førelse af folkeregistre § 41, sidste stykke, hvori det hedder, at det nøje må påses, at ingen uvedkommende får adgang til registret. Private personers adgang til at få oplysninger af folkeregistret om andre personer er meget begrænset. For at undgå, at oplysninger tilgår uvedkommende personer, er det i instruksens § 37 (bilag 14) bestemt, at folkeregisterføreren ikke er pligtig at give oplysning om andet end den pågældendes adresse, d. v. s. fulde navn,

stilling og bopæl, og dette har endda til forudsætning, at den pågældendes adresse ikke er beskyttet efter reglerne i paragrafens 4. stykke. Om der herudover kan meddeles oplysning af registret, afgøres af folkeregisterføreren efter et skøn i hvert enkelt tilfælde under iagttagelse af den ham påhvilende tavshedspligt, hvis overtrædelse straffes efter straffelovens § 152, stk. 1 og 2. Indenrigsministeriet har i tilslutning til instruksens bestemmelser i cirkulære af 9. juni 1956 henstillet til folkeregisterførerne at være meget tilbageholdende med hensyn til afgivelse af oplysninger fra registret til private personer og har forbudt, at oplysninger om straffe, om adoptivforhold, om modtaget offentlig hjælp, om børnebidragspligt eller om skatteforhold udleveres til private personer.

IV.

Foranstaltninger til sikring af kirkebøgerne.

Under hensyn til kirkebøgenes samfundsmæssige værdi er der truffet en række foranstaltninger til at sikre dem mod ødelæggelse, herunder navnlig mod tilintetgørelse ved ildsvåde.

1. Kirkebøgerne føres som foran omtalt siden 1812-14 i 2 eksemplarer og begge eksemplarer må ifølge kirkeministeriets instruks af 14. juli 1926 ikke nogen nat være under eet og samme tag, jfr. herved også bestemmelsen i kgl. anordning af 11. april 1953, § 25, stk. 3.
 2. Ved samme instruks er det pålagt præsterne, kordegnene og kirkebylærerne på de steder, hvor der ikke til kirkebøgerne er indrettet et brandfrit rum, at drage omsorg for, at bøgerne i ildebrandstilfælde bringes i sikkerhed¹⁾.
 3. I et til stiftsøvrighederne udsendt cirkulære af 2. december 1943 (bilag 15) angående foranstaltninger til at undgå ødelæggelse af kirkernes hellige kar og kirkebøgerne som følge af krigsbegivenheder har kirkeministeriet henledt menighedsrådenes opmærksomhed på betimeligheden af, at eksisterende arkivrum i præstegårdene blev underkastet et eftersyn med henblik på gennemførelse af sådanne foranstaltninger, som måtte være formålstjenlige for at beskytte arkivalierne, herunder kirkebøgerne, mod brandfare, hvorhos ministeriet henstillede, at man på de steder, hvor sådanne rum ikke fandtes, tog under overvejelse at indrette et brandsikkert rum i overensstemmelse med de retningslinier, som er angivet af Dansk Brandværns-Komité i en som bilag til cirkulæret aftrykt skrivelse af 24. november 1943²⁾.
 4. Endvidere er der i et vist omfang i sikrings- og bevarelsesøjemed foretaget af-fotografering af kirkebøgerne.
 - a. Igennem en årrække har der på de årlige finanslove været afsat et beløb til *tilvejebringelse af afskrifter af manglende eller ufuldstændige ministerialbøger*. Beløbet, der i de senere år har udgjort 1.500 kr. årlig, er blevet anvendt dels til at fremskaffe brugseksemplarer ved fotostatering af de store byers, særlig Københavns, kirkebøger, af hvilke mange efterhånden var blevet så medtaget af slid, at det
- ¹⁾ Udgiften til anskaffelse og vedligeholdelse - eventuelt afskrivning - af de til enhver tid foreskrevne ministerialbøger påhviler ifølge kgl. anordning af 11. april 1953 § 25, stk. 1 og 2, kirken (kirkekassen eller kirketiendejeren), jfr. herved kirkeministeriets skrivelse af 12. oktober 1954.
- Kirkebøgerne kan, hvis menighedsrådet ønsker det, holdes forsikrede mod ildsvåde, jfr. kirkeministeriets skrivelse af 8. februar 1943.
- ²⁾ I kirkeministeriets cirkulære af 28. februar 1953 er der givet anvisning på foranstaltninger til afhjælpning af fugt i præstegårdenes brandfrie rum.
- Udgiften til indretning af brandfrie skabe i præstegårdene udredes af præstelønningsskasserne, medens udgiften til indretning af et brandfrit rum i en kirke udredes af kirken. Dersom der til brug ved opbevaring af kontramministerialbøgerne ønskes anskaffet et særligt brandsikkert skab til anbringelse hos en kirkebylærer, og menighedsrådet tiltræder dette, kan udgiften herved udredes af kirken, jfr. kirkeministeriets skrivelse af 18. januar 1944, hvori det iøvrigt forudsættes, at det sædvanligvis vil være muligt eventuelt efter forhandling med sognerådet, at få kontramministerialbøgerne anbragt på tilstrækkelig sikker måde sammen med skolens arkivalier uden udgift for kirken.

var uforsvarligt at udlevere de originale eksemplarer til brug for genealoger og andre studerende, dels til tilvejebringelse af kirkebøger i de tilfælde, hvor det ene eksemplar ved brand eller på anden måde var blevet tilintetgjort.

- b. I 1944 blev der efter indstilling fra rigsarkivaren stillet et beløb af 105.000 kr. til rådighed til *mikrofoto-grafering af de i landsarkivene beroende kirkebøger, der kun eksisterer i eet eksemplar*, d. v. s. for de sønderjyske landsdeles vedkommende kirkebøgerne fra tiden før 1762-63 og for det øvrige lands vedkommende kirkebøgerne for tiden før 1812-14, ialt ca. 1,5 million sider, således at de fotografiske optagelser i givet fald kunne opbevares et andet sted end i landsarkiverne. Da det under arbejdets udførelse viste sig, at der af et langt større antal kirkebøger end beregnet kunne tages 2 sider pr. optagelse, kunne bevillingen dog ned-sættes betydeligt.
- c. Med henblik på sikring af *de ved kirkerne beroende kirkebøger* i tilfælde af krig eller lignende fremsatte rigsarkivaren i 1952 — foranlediget af en henvendelse fra Holmens provst — forslag om iværksættelse af en mikrofoto-grafering af landets kirkebøger i de tilfælde, hvor kontraministerialbogen endnu ikke var afleveret til landsarkivet.

Da en sådan foto-grafering måtte anses for mest påkrævet for hovedstadens vedkommende, foreslog rigsarki-

varen derhos, at arbejdet i første omgang indskrænkedes til at omfatte kirkebøgerne i Københavns og Frederiksberg kommuner.

Dette forslag blev tiltrådt af kirke-ministeriet, dog med den yderligere begrænsning, at foto-graferingen alene skulle omfatte tilførsler om fødsler, dåb og vielser.

Til dette formål blev der derefter i finansårene 1954/55, 1955/56, 1956/57 og 1957/58 stillet et beløb af ialt 41.200 kr. til rådighed.

Efter at arbejdet var så vidt frem-skredet, at der kun stod tilbage at foretage affotografering af ministerial-bøgerne for Brorsons, Skt. Tomas, Mariendals, Godthaabs og Skt. Markus sogne samt Skt. Petri tyske menigheds og de anerkendte trossamfunds ministerialbøger, fremsatte det genealogiske selskab i Utah imidlertid anmodning om tilladelse til at foretage affotografering af samtlige landets kirkebøger for perioden 1890-1923 mod vederlagsfrit at stille en kopifilm til rådighed for arkiverne. Kirkeministeriet anmodede herefter rigsarkivet om at drage omsorg for, at de foran nævnte kirkebøger i København og på Frederiksberg — indtil anden afgørelse eventuelt måtte blive truffet — kun mikrofoto-graferedes fra og med år 1924, således at det kunne undgås eventuelt at foto-grafere de samme kirkebøger 2 gange. Der er således ikke foretaget affotografering af disse kirkebøger for perioden 1890-1923.

V.

Kritik af den bestående ordning og forslag til ændringer heri.

1. I 1957 indgav en genealog klage til folketingets ombudsmand over de af kirkeministeriet fastsatte regler om adgangen til at få udskrifter og oplysninger fra de hos ministerialbogsførerne beroende kirkebøger, idet han gjorde gældende, at disse regler betød en urimelig besværliggørelse af genealogers arbejde. Kirkeministeren afgav i den anledning i skrivelse af 19. september 1957 (bilag 9) en udførlig redegørelse for de synspunkter, der ligger til grund for de gældende regler, hvorhos ministeriet bestemt afviste tanken om en lempelse af disse. I skrivelse af 16. december 1957 udtalte ombudsmanden derefter, at han ikke kunne kritisere de af kirkeministeriet på det omhandlede område fastsatte regler.

2. Samme genealog rettede derefter i 1958 påny henvendelse til folketingets ombudsmand, idet han — med bemærkning, at den af ham tidligere fremførte klage ville have været overflødig, dersom kontraminiestrialbøgerne var blevet afleveret til landsarkiverne i overensstemmelse med de herom gældende regler og dermed var blevet tilgængelige for offentligheden — anmodede ombudsmanden om at foranstalte en undersøgelse af, om det skyldtes embedsforsømmelse, at en del kontraminiestrialbøger fra tiden efter 1891 fortsat beroede hos ministerialbogsførerne.

Klageren gjorde dernæst gældende, at det under disse omstændigheder var et overgreb fra kirkeministeriets side, når der ikke i de tidligere omtalte cirkulærer af 15. april 1950 og 25. november 1953 om adgangen til at rekvirere ud-

skrifter af ministerialbøgerne var fastsat nogen bestemmelse om, at udskrifter af de hos ministerialbogsførerne beroende kirkebøger frit kunne rekvireres efter et bestemt åremål.

I en over sagen afgivet erklæring af 11. april 1958 (bilag 8) har rigsarkivaren dels meddelt oplysning om grundene til, at aflevering af kontraminiestrialbøgerne ikke har kunnet finde sted i det fastsatte omfang, dels nærmere redegjort for de regler der følges med hensyn til adgangen til at benytte de i arkiverne beroende kirkebøger og til at få udskrifter af disse, jfr. herom foran afsnit I in fine og afsnit III B.

Under henvisning til, at private personer i princippet har adgang til på de respektive landsarkivers læsesale at benytte selv ret nye kirkebøger, har rigsarkivaren derhos foreslået, at bestemmelserne om udlevering af udskrifter af de ved præsteembederne beroende kirkebøger ændres således, at udskrifter frit skulle kunne udleveres:

- a. for fødsels- og dåbs (navne) attesters vedkommende, når 100 år er gået, siden dåb eller fødsel fandt sted,
- b. for vielsesattesters vedkommende 75 år efter vielsen, og
- c. for attester efter begravelsesregistrene 25 år efter dødsfaldet.

Til denne erklæring har undervisningsministeriet i skrivelse af 30. maj 1958 henholdt sig.

Kirkeministeriet udtalte i skrivelse af 14. november 1958, at man ikke fandt på daværende tidspunkt at kunne tage stilling til det af rigsarkivaren fremsatte

forslag, idet spørgsmålet om ændring af de pågældende bestemmelser måtte forventes at komme til behandling i det af ministeriet kort tid forinden nedsatte udvalg til behandling af de spørgsmål, der er forbundet med affotografering af landets kirkebøger.

Ombudsmanden udtalte derefter i skrivelse af 9. januar 1959, at han ikke kunne kritisere, at landsarkiverne på grund af pladmangel ikke havde kunnet modtage alle de udskrevne kontramini-sterialbøger i overensstemmelse med bekendtgørelserne af 1891 og 1892.

Ombudsmanden fandt ejheller at kunne kritisere, at kirkeministeriet ikke i cirkulærene af 15. april 1950 og 25. november 1953 havde fastsat et bestemt åremål, hvorefter der frit kunne rekvireres udskrifter af kirkebøgerne.

3. I henhold til vedtagelse på bispemødet den 7.-8. januar 1958 har biskoppen over Københavns stift i skrivelse af 13. januar 1958 (bilag 16) henstillet til kirkeministeriet i samråd med undervisningsministeriet og eventuelt også justitsministeriet at tage under overvejelse, om det er forsvarligt at betragte kirkebøgenes indhold som »historisk stof«, der er offentligt tilgængeligt, allerede 30 år efter at en kirkebog er udskrevet. I henvendelsen peges der på, at en fødselsprotokol, der er 30 år gammel, vil indeholde tilførsler om mange endnu levende mennesker, som da vil være i alderen fra 30 år og opefter, og at disse mennesker efter udløbet af den nævnte periode ikke længere nyder den beskyttelse med hensyn til offentliggørelse af adoptionsforhold m. m., som er hjemlet i lov nr. 140 af 25. maj 1956 om adoption, og at offentlig adgang til en sådan protokol efter et så kort åremål i nogen grad gør de bestemmelser illusoriske, som forbyder præsterne at udlevere attester til andre end de pågældende selv, hvem tilførslerne angår, og dem, de har bemyndiget til at rekvirere attester.

4. Den danske præsteforening har i en til

kirkeministeriet rettet henvendelse af 26. september 1958 (bilag 17) henstillet, at afleveringspligten for kirkebøgerne ændres, således at kontramini-sterialbøgerne ikke skal afleveres efter 30 års forløb, men at tidsfristen forhøjes så betydeligt, at folks privatliv ikke er offentligt tilgængeligt efter et så ringe åremål efter fødslen. Foreningen udtaler som sin overbevisning, at kirkebøgerne er bedre beskyttet i denne henseende hos folkekirkens præster end noget andet sted.

5. Endelig er der ved flere lejligheder i den senere tid overfor kirkeministeriet rejst spørgsmål om ændring af reglerne for kontramini-sterialbøgenes indretning, opbevaring og førelse.

Efter de gældende regler føres kontramini-sterialbogen på landet af kirkebylæreren. De nærmere regler om, hvilken lærer, der skal udpeges til dette hverv, indeholdes i kirkeministeriets cirkulære af 8. maj 1923 (bilag 18). Kirkebylærerstillingen indehaves herefter af læreren ved skolen i den by, hvor kirken ligger. Er der ingen skole i byen, må læreren i det skoledistrikt, hvortil kirkebyen hører, være kirkebylærer. Ligger kirken ikke i nogen by, må læreren i det skoledistrikt, hvori kirken ligger, være kirkebylærer. Er der flere lærere ved den skole, der efter det anførte kommer i betragtning, kan menighedsrådet ved indtrædende ledighed knytte hvervet som kirkebylærer til en af stillingerne¹).

¹) Fra kirkeministeriets nyere praksis kan nævnes følgende afgørelser:

Skrivelse af 17. juni 1955. Hvervet som kirkebylærer bør være knyttet til lærerstilling, og der vil kun undtagelsesvis i særlige tilfælde kunne forventes meddelt tilladelse til, at en afskediget lærer eller en lærer på ventepenge fortsat må virke som kirkebylærer.

Skrivelse af 5. september 1956. Afgivelse fra reglen om, at hvervet bør overdrages til læreren ved skolen i den by, hvor kirken er beliggende, bør kun undtagelsesvis finde sted og kun i tilfælde, hvor tvingende grunde måtte tale derfor.

Skrivelse af 14. april 1943. Afslag på ansøgning om tilladelse til at kirkebylærerforretningerne blev overdraget til en af sognets præster,

Den nu stedfindende oprettelse af centralskoler mange steder i landet har imidlertid medført, at mange landsbyskoler er blevet nedlagt. Det har da vist sig, at det efter lærerens fraflytning ikke sjæl-

der efter skolens nedlæggelse var indflyttet i den tidligere lærerbolig.

Skrivelse af 6. april 1956. I et tilfælde, hvor samtlige lærerstillinger i et sogn var vakante, har ministeriet ikke villet modsætte sig, at sognepræsten rent midlertidigt førte både hoved- og kontramaterialbogen under forudsætning af, at kontramaterialbogen blev opbevaret på betryggende måde uden for præstegården.

dent har været forbundet med betydelig vanskelighed at finde en egnet kontramaterialbogsfører i sognet.

Denne udvikling, der også har medført vanskeligheder med hensyn til den forskriftsmæssige opbevaring af kontramaterialbøgerne, har ført til overvejelser angående indførelse af en helt ny form for kontrabogsføring, hvorefter kontramaterialbogen tænkes ført på løse blade, som midlertidigt deponeres andetsteds end hovedmaterialbogen og senere afløses af en ad fotografisk vej frembragt gengivelse af denne.

VI.

Spørgsmålet om en fuldstændig affotografering af kirkebøgerne og om finansieringen af dette arbejde.

Som omtalt foran i afsnit IV 4 er der i et vist omfang foretaget affotografering af kirkebøgerne for det offentliges regning.

Spørgsmålet om iværksættelse af en mere omfattende affotografering af kirkebøgerne blev aktuelt, da »Genealogical Society of Utah« i 1938 rettede henvendelse herom til de danske arkivmyndigheder. Mormonsamfundet i Utah har et betydeligt dansk islæt, idet der i årene 1850-1917 udvandrede ca. 14.000 danske til Utah. Disse udvandrere og deres efterkommere har af religiøse grunde stor interesse i at kunne udrede deres slægt og ønskede under hensyn til den truende krigsfare at sikre sig imod, at det værdifulde personalhistoriske materiale, som rummes i kirkebøgerne, skulle gå tabt under eventuelle krigshandlinger på dansk grund.

Gennem undervisningsministeriet modtog kirkeministeriet i 1939 indberetning fra rigsarkivaren om, at udsendinge fra »Genealogical Society of Utah« var i færd med at lade store dele af de i arkiverne beroende kirkebøger affotografere til brug for mormonernes personalhistoriske undersøgelser. Rigsarkivaren gav i indberetningen udtryk for en følelse af ubehag ved tanken om, at fotografier af samtlige danske kirkebøger for fremtiden skulle kunne findes i Amerika, men mente dog på den anden side ikke, at der, når benyttelse og udgivelse af tilgængelige protokoller og sager, hvortil kirkebøgerne hører, står åben for alle, kunne anføres saglige grunde for at gøre en undtagelse herfra for det pågældende amerikanske trossamfunds vedkommende.

Biskoppen over Københavns stift gav i sin over sagen afgivne erklæring af 26. au-

gust 1939 (bilag 19) ligeledes udtryk for ubehag ved tanken om den omhandlede fotografering af kirkebøgerne, ligesom han drog i tvivl, om en sådan fotografering uden videre kunne anses for indbefattet under den adgang til benyttelse og udgivelse af arkivsager, som loven hjemler. Som konklusion af sine betragtninger anførte biskoppen, at afgørelsen af spørgsmålet om, hvorvidt tilladelse til affotografering skulle gives, måtte afhænge af, hvilken vægt man tillagde de fordele, som fulgte heraf, hvorved navnlig sigtedes til, at det genealogiske selskab havde tilbudt vederlagsfrit at stille en kopifilm af optagelserne til rådighed for arkiverne. Dette spørgsmål henstillede biskoppen til ministeriets afgørelse.

I skrivelse af 14. september 1949 udtalte kirkeministeriet, at ministeriet, selv om det måtte finde det lidet ønskeligt, at tilladelse til den omhandlede fotografering af kirkebøgerne blev givet, ikke skulle modsætte sig det, såfremt arkivmyndighederne mente at burde give tilladelsen.

I skrivelse af 5. oktober 1939 gav undervisningsministeriet herefter sin tilladelse til, at fotograferingen måtte finde sted, men krigen hindrede planernes realisation.

Efter Danmarks befrielse blev forhandlingerne genoptaget, og samtidig fremsatte det genealogiske selskab i Utah ønske om, at samtlige folketællingslister, samtlige lægdsruller og samtlige skifteprotokoller indtil året 1860 måtte blive affotograferet. Undervisningsministeriet gav sin tilladelse hertil i skrivelse af 13. maj 1946.

Efter at alt dette arkivmateriale og materialet for tiden 1860-1890, herunder den overvejende del af kirkebøgerne for dette tidsrum, var blevet affotograferet, søgte sel-

skabet om tilladelse til at lade foretage yderligere fotografering, og undervisningsministeriet gav herefter i skrivelse af 8. maj 1957 rigsarkivaren bemyndigelse til at tillade det genealogiske selskab i Utah at mikrografere sådanne arkivalier i rigsarkivet og de fire landsarkiver, som er tilgængelige for alle danske genealoger. Rigsarkivet betingede sig til gengæld, at det genealogiske selskab vederlagsfrit stillede en kopifilm til rådighed for arkiverne.

Blandt de arkivalier, selskabet ønskede at erhverve i fotokopi, var kirkebøgerne for tiden 1890-1923. Herudover ønskede selskabet ikke at foretage affotografering af kirkebøger, men agtede i stedet at benytte de i 1924 indførte folkeregistre. I de tilfælde, hvor en kirkebog foruden tilførsler indtil 1923 også omfattede senere tilførsler, ønskedes dog også disse tilførsler affotograferet.

Da kontraminiestrialbøgerne for tiden 1890-1923 som tidligere omtalt kun i begrænset omfang er afleveret til landsarkiverne, anmodede rigsarkivaren i skrivelse af 13. maj 1957 kirkeministeriet om at foranledige, at der blev givet ministerialbogsførerne underretning om den planlagte affotografering af landets kirkebøger indtil 1923, samt at det blev pålagt vedkommende præster på henvendelse fra landsarkiverne for en kortere tid at udlåne de pågældende endnu ikke afleverede kirkebøger til arkiverne til det ommeldte formål. Rigsarkivet gav i henvendelsen udtryk for, at der måtte lægges megen vægt på, at man benyttede sig af lejligheden til på en for staten økonomisk fordelagtig måde at få disse meget vigtige historiske kilder, som kirkebøgerne er, sikret for al fremtid. Det var derhos oplyst, at udsendinge fra mormonsamfundet gennem mange år havde arbejdet på rigsarkivets læsesale og i høj grad havde været med til at slide på de gamle arkivalier, navnlig de ældre kirkebøger og folketællingslister, og at dette ville blive undgået for fremtiden, dersom hele materialet blev af fotograferet.

Under de videre forhandlinger om sagen

blev den nærmere fremgangsmåde med hensyn til fotograferingen fastlagt således:

- a. fotograferingen skulle foregå i landsarkiverne under landsarkivarernes tilsyn,
- b. de allerede tilgængelige kirkebøger skulle optages på een spole, de ikke-tilgængelige på en anden,
- c. landsarkivarerne skulle indestå for, at kun spoler med tilgængelige arkivalier blev udleveret, medens spolerne med de utilgængelige arkivalier skulle tages i forvaring, indtil betingelserne for udlevering forelå,
- d. rigsarkivet skulle overvåge, at de i forvaring tagne film først udleveredes, når der var hengået 30 år, efter at vedkommende kirkebøger var udskrevet.

Spørgsmålet om gennemførelse af den planlagte affotografering af kirkebøgerne blev derefter på kirkeministeriets foranledning gjort til genstand for forhandling på to bispemøder. Biskopperne nærede imidlertid store betænkeligheder ved sagen og gav i skrivelser af 13. september 1957 og 13. januar 1958 udtryk for, at det måtte anses for meget beklageligt, at affotograferingen skulle foretages for midler, der stammer fra et religiøst samfund, hvis anskuelse byder følelserne inden for mange kredse af folkekirken imod. Ligeledes gav biskopperne udtryk for betænkelighed ved, at danske myndigheder ikke mere ville være enebestemmende med hensyn til, hvordan disse vigtige personalhistoriske kilder anvendes, i det øjeblik en fotokopi af alle landets kirkebøger beror hos et fremmed genealogisk selskab. Biskoppernes indstilling konkluderede i, at affotograferingen, såfremt den var af betydning for danske interesser, burde gennemføres, uden at den kirkelige følelse derved såres.

I den fornævnte skrivelse af 13. januar 1958 (bilag 16) rejste biskopperne derhos spørgsmål om, hvorvidt det er forsvarligt at betragte kirkebøgernes indhold som historisk stof, der er offentligt tilgængeligt, allerede 30 år efter at en kirkebog er udskrevet, jfr. herom foran i afsnit V 3.

Uanset at kirkeministeriet ikke var uden forståelse for de af biskopperne fremførte synspunkter, hvilket bl. a. kom til udtryk i ministeriets skrivelse af 4. november 1957 til biskoppen over Københavns stift, fandt ministeriet dog som udtalt i samme skrivelse at burde tillægge hensynet til sikring og bevarelse af det omhandlede kirkebogsmateriale, hvis tilintetgørelse ville være en katastrofe for hele det borgerlige samfund, en så afgørende betydning, at de fremførte betæneligheder ud fra kirkelige betragtninger måtte vige.

Kirkeministeriet meddelte herefter i skrivelse af 7. maj 1958 rigsarkivet, at man ikke fandt at burde modsætte sig, at den omhandlede fotografering fandt sted på de med rigsarkivet aftalte vilkår. Cirkulære herom var derhos under 6. maj 1958 udsendt til biskopperne samt til amtmændene og Københavns magistrat (bilag 20).

Efter cirkulærets udfærdigelse blev der fra forskellige sider fremsat kritik af den trufne beslutning om affotografering af kirkebøgerne, hvilket bl. a. kom til udtryk i en række indlæg i dagspressen og henvendelser til ministeriet, hvori flere præster erklærede sig uvillige til at udlåne kirkebøgerne til landsarkiverne i dette øjemed.

På den sønderjyske menighedsrådsforenings årsmøde den 21. maj 1958 vedtoges med ca. 500 stemmer mod 8 en udtalelse om det forkastelige i, at kirkebøgerne blev affotograferet til brug for en ukristelig sekts stedfortrædende dåb for afdøde, som rettelig er døbt i den danske folkekirke. Ligeledes blev der på det af landsforeningen af menighedsråd den 11. juni 1958 afholdte årsmøde givet udtryk for stærk uvilje imod den planlagte affotografering af kirkebøgerne til brug for mormonerne.

Endvidere blev der i Helsingør iværksat en indsamling af underskrifter på en protestadresse, der opnåede ca. 375 underskrifter.

Den i offentligheden rejste diskussion gav sluttelig anledning til en forespørgsel den 4. juni 1958 i folketinget, hvor undervisningsministeren, der tillige midlertidigt

fungerede som kirkeminister, gav tilsagn om, at fotograferingen foreløbig ikke ville blive søgt gennemført.

Efter at sagen påny havde været forhandlet på et ekstraordinært bispemøde den 30. juni 1958, modtog kirkeministeriet en fornyet henvendelse fra biskopperne, hvori der tillige blev rejst spørgsmål om betimeligheden af at søge reglerne om kirkebøgernes aflevering til landsarkiverne og om de dér beroende kirkebøgers tilgængelighed for offentligheden taget op til revision.

Efter forhandling med undervisningsministeriet traf kirkeministeriet herefter i skrivelse af 7. oktober 1958 (bilag 1) bestemmelse om nedsættelse af et udvalg til behandling af de spørgsmål, der er forbundet med affotograferingen af landets kirkebøger, herunder også de kirkebøger, der befinder sig i landsarkiverne.

Indvendingerne mod den planlagte affotografering af kirkebøgerne var navnlig motiveret med religiøse hensyn. Også andre hensyn blev dog gjort gældende.

Fra flere sider blev der således — ligesom i biskoppernes foran omtalte erklæringer — givet udtryk for betænelighed ved, at fotokopier af samtlige danske kirkebøger op til 1923 skulle udleveres til et udenlandsk genealogisk selskab, hvis anvendelse af materialet er unddraget danske myndigheders kontrol. Særlig pegedes der i denne forbindelse på, at materialet også omfatter nulevende personers data.

I sammenhæng hermed blev der rejst spørgsmål om, hvorvidt det herefter ville være muligt at afvise tilsvarende anmodninger fra anden side, uanset hvilke formål der forfølges med affotograferingen.

Endvidere blev det draget i tvivl, om det fremsatte tilbud om vederlag — i form af gratis kopifilm — for adgangen til affotografering af kirkebøgerne burde have været modtaget, dersom en sådan benyttelse af materialet måtte anses for indbefattet under den lovhjemlede adgang for offentligheden til benyttelse af de i arkiverne beroende kirkebøger.

I de fra kirkelig side fremkomne protester er det bl. a. anført, at udlevering af kopier af kirkebøgerne til mormonsamfundet, således at dette bliver i stand til ved stedfortrædende dåbshandlinger at indlemme afdøde slægtninge til de af mormonsamfundets medlemmer, som stammer fra Danmark, i dette trossamfund, er ensbetydende med ringeagt for den kristne dåb som sakramente og mangel på ærbødighed overfor de afdøde. Lignende betragtninger er gjort gældende med hensyn til materialets anvendelse til stiftelse af himmelske («celestiale») ægteskaber mellem afdøde¹⁾

De protesterende præster har med henvisning til, at en sådan håndsækning til mormonsamfundet på en vis måde bidrager til at styrke den pågældende sekt, gjort gældende, at samvittighedsgrunde forbyder dem at udlåne de i deres varetægt værende kirkebøger til foranstaltninger, der tjener den pågældende sekts formål, idet de herved har henvist til den dem ifølge præsteløftet påhvilende forpligtelse til efter evne at modarbejde misbrug af nådens hellige midler og til at bekæmpe sådanne lærdomme, som strider mod folkekirkens trosbekendelse.

I de af kirkeministeren og undervisningsministeren afgivne redegørelser²⁾ for sagen er det særlig fremhævet, at der ved den planlagte affotografering af kirkebøgerne ikke er åbnet adgang for det genealogiske selskab i Utah til at komme i besiddelse af andet kirkebogsmateriale end det, der er tilgængeligt for enhver, jfr. herved det foran anførte om den med rigsarkivet truffene aftale om tilbageholdelse af film med optagelser fra ikke-tilgængelige kirkebøger, og at mormonsamfundet således ikke ved den trufne ordning har fået mulighed for at foretage dåb og vielse af afdøde på noget tidligere tidspunkt end det ellers ville have været muligt ved udnyttelse af den offentlige adgang til kirkebogsmaterialet på

arkiverne. Ligeledes er det anført, at det genealogiske selskab i Utah kunne have skaffet sig alle ønskede oplysninger gennem danske genealoger, såfremt man havde nægtet selskabet adgang til selv at lade foretage affotografering af kirkebøgerne.

I de nævnte redegørelser er det videre anført, at det vel kunne diskuteres, om staten selv skulle have afholdt udgifterne ved affotografering af de i arkiverne beroende kirkebøger i stedet for at modtage det af det genealogiske selskab i Utah fremsatte tilbud om finansiering af arbejdet, men at dette spørgsmål i princippet var afgjort med den i 1939 meddelte tilladelse, og at der ikke kunne tillægges den tilfældige omstændighed, at en del afleveringspligtige kirkebøger på grund af pladsmangel i arkiverne fortsat beror ved præsteembederne, nogen særlig betydning i denne sammenhæng.

Ud fra det synspunkt, at der ved den trufne ordning ikke er indrømmet mormonsamfundet nogen begunstigelse udover, hvad loven hjemler, og at der således ikke er tale om nogen velvillighedsakt overfor dette trossamfund, har kirkeministeriet ej heller kunnet anerkende, at præsternes medvirkning til ordningens gennemførelse skulle indebære en tilsidesættelse af de dem ifølge præsteløftet påhvilende forpligtelser, løvrigt følger det efter ministeries opfattelse af kirkebøgernes funktion som civilstandsregistre, jfr. afsnit II, at folkekirkens præster i alle spørgsmål vedrørende ministerialbøgerne først og fremmest må være forpligtede i henhold til det af dem som tjenestemænd aflagte løfte ligesom de anerkendte trossamfunds præster i deres virksomhed som ministerialbogsførere er forpligtede ved det af dem aflagte løfte om overholdelse af den borgerlige lovgivning og den borgerlige øvrigheds anordninger og befalinger, og at der således ikke er adgang for præsterne til ud fra religiøse synspunkter at øve censur med hensyn til, hvortil udskrifter og oplysninger af kirkebøgerne anvendes.

¹⁾ herom henvises til M. Neiiendam: Frikirker og Sekter, 3. udgave 1948, pag. 273-74.

²⁾ »Præsteforeningens Blad«, nr. 22, 30. maj 1958, og Folketingstidende 1957/58, III, sp. 5291 ff.

VII.

Affotografering af kirkebøger i andre lande.

Ifølge fremkomne meddelelser i dagspressen har det genealogiske selskab i Utah i en række lande opnået tilladelse til at foretage affotografering af kirkebøger og andet personalhistorisk materiale, således efter det oplyste i Holland, Belgien, Frankrig, England, Vesttyskland, Østrig, Schweiz, Ungarn, Italien og Mexico.

For så vidt angår de nordiske lande skal selskabet ifølge bladmeddelelser have affotograferet kirkebøger i Norge, Sverige, Is-

land og Finland. Der foreligger ikke nærmere oplysninger om fotograferingens omfang, bortset fra, at det i Sverige synes at have drejet sig om kirkebøgerne indtil 1860 og i Norge om de i statsarkiverne beroende kirkebøger indtil 1865, idet man i Norge på grund af modstand fra gejstlighedens side afstod fra at indkalde de ved præsteembederne beroende yngre kirkebøger til affotografering i statsarkiverne.

VIII.

Udvalgets hovedsynspunkter og indstillinger.

Som nævnt i indledningen har det været udvalgets opgave at behandle de spørgsmål, der er forbundet med affotograferingen af landets kirkebøger, herunder også de kirkebøger, der befinder sig i landsarkiverne.

Den planlagte videreførelse af det tidligere påbegyndte arbejde med affotografering af kirkebøgerne gav imidlertid som omtalt i det foregående anledning til, at en række spørgsmål vedrørende sikringen af kirkebøgerne blev rejst. Disse spørgsmål har nær tilknytning til affotograferings-spørgsmålet og bør efter udvalgets opfattelse så vidt muligt løses i forbindelse med dette spørgsmål. I overensstemmelse hermed har udvalget inddraget spørgsmålet om kirkebøgernes aflevering til landsarkiverne under sine overvejelser. Ligeledes har udvalget ud fra det synspunkt, at spørgsmålet om kirkebøgernes sikring i videre forstand også omfatter spørgsmålet om tilvejebringelse af sikkerhed for, at uvedkommende ikke kommer til kundskab om kirkebøgernes indhold, taget reglerne om offentlighedens adgang til kirkebøgerne og om adgangen til at rekvirere udskrifter af kirkebøgerne op til overvejelse.

Endvidere har udvalget — foranlediget af en gennem kirkeministeriet modtaget henvendelse fra rigsarkivet - behandlet spørgsmålet om en eventuel ændring af tilsynet med de anerkendte trossamfunds ministerialbøger.

Endelig har udvalget behandlet spørgsmålet om indførelse af en ændret form for førelse af kontramministerialbøger. Da en løsning af dette spørgsmål imidlertid forudsætter, at også andre spørgsmål vedrørende kirkebogsføringen tages op til be-

handling, har udvalget ikke ment, at spørgsmålet egnede sig til videre behandling inden for dette udvalgs rammer.

1. *Affotografering af ministerialbøgerne.*
Udvalget finder, at der fra det offentlige side bør tages skridt til den bedst mulige sikring af det uerstattelige kirkebogsmateriale. Da affotografering indebærer den fordel, at de fotografiske optagelser i givet fald hurtigt og let kan anbringes i et sikkert forvaringssted uden for landsarkiverne, er det udvalgets opfattelse, at arbejdet med affotografering af kirkebøgerne bør fortsættes. Udvalget har i denne forbindelse tillige haft for øje, at den hyppige benyttelse af bøgerne på arkivernes læsesale medfører en risiko for bøgernes forringelse, og at den dag vil komme, da dele af kirkebogsmaterialet på grund af slid og ælde er så skrøbeligt, at det vil være uforsvarligt at stille dette materiale til publikums disposition. Gennem affotografering vil det derimod være muligt fortsat at gøre kirkebogsmaterialet i sin helhed tilgængeligt for den personalhistoriske forskning.

Da det offentlige som nævnt må være forpligtet til at drage omsorg for kirkebøgernes sikring, og da vide kredse af befolkningen af følelsesmæssige og sikkerhedsmæssige grunde har taget afstand fra tanken om, at en affotografering af kirkebøgerne skulle ske for midler, der stilles til rådighed af det genealogiske selskab i Utah, har udvalget ment at burde foreslå, at affotograferingen foretages for det offentliges regning, således at optagelserne udelukkende bliver undergivet danske myndigheders rådighedsret.

Da det genealogiske selskab ifølge det

for udvalget oplyste ikke har fået udleveret optagelser af kirkebøger for tiden efter 1860, bør affotograferingen efter udvalgets mening omfatte fødsels- og vielsesprotokollerne i de kirkebøger efter 1860, der ikke tidligere er affotograferet for det offentlige regning, jfr. afsnit IV 4.

Endvidere har udvalget vedtaget at indstille, at det overdrages til rigsarkivet at foretage affotograferingen i overensstemmelse med den i rigsarkivets skrivelse af 29. maj 1961 (bilag 21) beskrevne fremgangsmåde, hvorefter affotograferingen i det foran nævnte omfang vil kunne gennemføres i løbet af en 5-årig periode.

Med henblik på beregning af de hermed forbundne omkostninger har udvalget indhentet oplysning om antallet af foliosider i de hos folkekirkens og de anerkendte trossamfunds ministerialbogsførere beroende fødsels- og vielsesprotokoller fra og med 1892 til og med 1958, der ikke allerede er affotograferet for det offentlige regning. Antallet af foliosider i de nævnte protokoller udgør ifølge de som bilag 22 og 23 aftrykte opgørelser henholdsvis 1.053.559 og 12.626, hvortil ifølge rigsarkivets fornævnte skrivelse af 29. maj 1961 kommer det endnu ikke fotograferede kirkebogsmateriale i de fire landsarkiver, ca. 460.000 foliosider, eller ialt ca. 1.500.000 foliosider.

Udgiften ved affotografering af dette kirkebogsmateriale er af rigsarkivet beregnet til ca. 270.000 kr. eller 18 øre pr. optagelse (folioside), heri indbefattet udgifterne til forsendelse og registrering af de hos ministerialbogsførerne beroende kirkebøger.

Udvalget har ikke ment at burde tage stilling til, om den fornødne bevilling i sin helhed bør søges af kirkeministeriet eller for en dels vedkommende af ministeriet for kulturelle anliggender.

Udvalget indstiller herefter:

at der foretages affotografering af fødsels- og vielsesprotokollerne for tiden efter 1860 i det omfang, hvori dette materiale ikke tidligere er affotograferet for det offentlige regning,

at det overdrages til rigsarkivet at foretage affotograferingen i overensstemmelse med den i rigsarkivets skrivelse af 29. maj 1961 beskrevne fremgangsmåde, samt

at der stilles de fornødne midler til rådighed af statskassen til dækning af de med affotograferingen forbundne omkostninger.

2. Ministerialbøgernes aflevering til landsarkiverne.

Udvalget har ikke fundet anledning til at knytte bemærkninger til de gældende forskrifter for ministerialbøgernes opbevaring hos sognepræsterne, kordegnene og kirkebylærerne, jfr. afsnit I og IV.

Da opbevaring i arkiverne imidlertid frembyder langt større sikkerhed ikke blot imod tilintetgørelse ved ildsvåde, men også imod beskadigelse ved fugt o. lign. end opbevaring i de til rådighed værende arkivrum i præstegårdene og kordegnkontorerne, har udvalget taget under overvejelse, om der udover den beordrede aflevering af kontramministerialbøger burde anordnes aflevering i et vist omfang — eventuelt periodisk aflevering - af ældre hovedministerialbøger samt om der burde fastsættes kortere frister for aflevering af kontramministerialbøger end de nugældende.

For hovedministerialbøgerne gælder det som tidligere omtalt, at aflevering har fundet sted indtil 1812-14. Alle senere hovedministerialbøger opbevares fortsat hos folkekirkens og de anerkendte trossamfunds ministerialbogsførere. De addste af disse hovedministerialbøger er ifølge det for udvalget oplyste i en del tilfælde i en ret dårlig forfatning med defekt indbinding og løse blade.

Sikringshensynet såvel som hensynet til de begrænsede opbevaringsmuligheder hos ministerialbogsførerne taler efter udvalget opfattelse afgjort for, at der foreskrives periodisk aflevering af ældre hovedministerialbøger. Udvalget finder i så henseende, at fristen for bøgernes aflevering pas-

sende kan fastsættes til 100 år fra udskrivningen at regne.

Ved hovedministerialbøgernes aflevering til arkiverne overgår arbejdet med attestudstedelse til disse. Det vil i denne forbindelse være af betydning, at reglerne om adgangen til at rekvirere udskrifter af ministerialbøgerne lempes i overensstemmelse med det af udvalget nedenfor fremsatte forslag om en begrænsning af beskyttelsestiden til 100 år, idet arkiverne da ikke ville blive bebyrdet med at skulle efterprøve rekvirenternes berettigelse til at få udstedt udskrifter af de i arkiverne beroende hovedministerialbøger.

Med hensyn til kontramministerialbøgerne er der som omtalt i afsnit I foreskrevet periodisk aflevering, idet folkekirkens kontramministerialbøger på landet og i købstæderne skal afleveres henholdsvis 10 og 30 år efter at de er udskrevet, medens de anerkendte trossamfunds kontramministerialbøger - bortset fra det mosaiske trossamfunds - skal afleveres, så snart de er udskrevet.

Af sikringsmæssige grunde anser udvalget det for ønskeligt, at der åbnes adgang for aflevering af folkekirkens kontramministerialbøger for købstadsogne 15 år efter udskrivningen, uanset at man er opmærksom på, at en forøget aflevering af nyere kontramministerialbøger vil medføre en ikke ubetydelig arbejdsforøgelse for arkiverne i forbindelse med foretagelse af rettelse og tilføjelser i ministerialbøgerne. Arbejdet med notering af de mange navneforandringer, navnerettelser og ind- og udmeldelser af folkekirken er ifølge oplysning fra arkiverne allerede under de nuværende forhold af ret betydeligt omfang. En grundig afkonferering af ministerialbøgerne inden afleveringen vil dog kunne spare arkiverne for en del arbejde med rettelse.

Udvalget indstiller herefter:

at der træffes bestemmelse om, at folkekirkens og de anerkendte trossamfunds hovedministerialbøger afleveres, når der er forløbet 100 år fra udskrivningen, at de nugældende bestemmelser om afle-

vering af folkekirkens og de anerkendte trossamfunds kontramministerialbøger opretholdes, dog således at der åbnes adgang til aflevering af folkekirkens kontramministerialbøger for købstadsogne 15 år efter udskrivningen, når arkivernes pladsforhold tillader forøgede afleverings

at der pålægges ministerialbogsførerne såvel inden for folkekirken som inden for de anerkendte trossamfund udover den normale konferering¹⁾ af ministerialbøgerne at foretage en omhyggelig konferering af senere foretagne rettelse og tilføjelser inden afleveringen til arkiverne, samt

at der skabes udveje for en forbedring af arkivernes pladsforhold, således at ikke blot den foreskrevne aflevering af kontramministerialbøger i det nugældende omfang, men også den foran foreslåede yderligere aflevering af hoved- og kontramministerialbøger vil kunne gennemføres, eventuelt således at arkiverne midlertidigt - indtil de fornødne udvidelser er gennemført - aflaster hinanden, i hvilken forbindelse iøvrigt bemærkes, at en vis omflytning af ministerialbøger mellem arkiverne vil blive nødvendig i tilfælde af yderligere aflevering af hovedministerialbøger af hensyn til iagttagelse af reglen om, at hovedministerialbøger og de tilsvarende kontramministerialbøger ikke nogen nat må opbevares under samme tag.

3. Adgangen til at få udskrifter og oplysninger af ministerialbøgerne.

Med hensyn til spørgsmålet om adgangen til at få udskrifter og oplysninger af ministerialbøgerne har udvalget fuldt ud kunnet rilslutte sig det synspunkt, at der - også under normale forhold - i videst muligt omfang må tilsikres borgerne beskyttelse

¹⁾ de to eksemplarer af kirkebogen skal konfereres med hinanden på landet ved slutningen af hvert kvartal og i købstæderne såvel som i København een gang hver måned, jfr. kirkeministeriets instruks af 14. juli 1926 pkt. 6 (bilag 2).

imod, at de oplysninger dem vedrørende, som ved det offentlige foranstaltning registreres i kirkebøgerne, kommer uvedkommende i hænde med deraf følgende fare for misbrug, således som dette synspunkt bl. a. er kommet til udtryk i kirkeministeriets skrivelse af 19. september 1957 (bilag 9).

I overensstemmelse hermed finder udvalget, at de i kirkeministeriets cirkulærer af 15. april 1950 og 25. november 1953 fastsatte regler om adgangen til at rekvirere udskrifter af de hos ministerialbogsførerne beroende kirkebøger fortsat bør gælde, således at der normalt ikke er adgang for private til at rekvirere udskrifter af tilførsler, der ikke angår dem selv eller deres umyndige børn, medmindre de godtgør at have særlig adkomst, f. eks. fuldmagt fra den, hvem tilførslen angår, til at blive gjort bekendt med indholdet af vedkommende tilførsel, jfr. afsnit III A 2.

Udvalget er ligeledes enig i, at den såkaldte hjemlede beskyttelse som hidtil bør omfatte alle kategorier af tilførsler, og at beskyttelsen også skal gælde med hensyn til meddelelse af enkelte oplysninger af kirkebøgerne, uanset at oplysningerne ikke gives i form af udskrifter.

Derimod finder udvalget, at de hensyn, der begrunder beskyttelsen, ikke gør sig gældende med samme styrke, hvor talen er om ældre tilførsler, idet faren for krænkelse af de personlige og private interesser, som beskyttelsesreglerne tilsigter at værne, må antages at være væsentlig ringere, hvor det drejer sig om tilførsler af ældre dato. Under hensyn hertil samt til, at de gældende regler på dette punkt har givet anledning til klage fra genealogers side, jfr. foran afsnit V 2, har udvalget fundet det forsvarligt at tiltræde det af rigsarkivaren i skrivelse af 11. april 1958 (bilag 8) fremsatte forslag om en tidsmæssig begrænsning af beskyttelsen, således at der åbnes adgang til frit — d. v. s. uden krav om godtgørelse af særlig adkomst — at rekvirere udskrifter af tilførsler, for hvis vedkommende beskyttelsestiden er udløbet.

Da tilførsler om personel', der er i live, efter udvalgets opfattelse principielt altid bør nyde beskyttelse i den heromhandlede henseende, og da udvalget også finder det rimeligt, at der bliver dødstilførslerne en vis beskyttelse til del, har udvalget ment, at beskyttelsestiden for alle kategorier af tilførsler passende kunne sættes til 100 år, regnet fra den persons fødsel, hvem tilførslen angår.

Det er udvalgets tanke, at den foreslåede nye regel skal være gældende såvel for arkiverne som for ministerialbogsførerne, dog at rekvisitioner som hidtil skal henvises til ministerialbogsføreren, når vedkommende hovedministerialbog beror hos ham.

Udvalget har derhos fundet det ønskeligt, at reglerne om udstedelse af udskrifter og attester efter personregistrene bringes i samklang hermed²).

Udvalget indstiller herefter:

- at der for alle kategorier af kirkebogstilførsler fastsættes en beskyttelsestid af 100 år, regnet fra den persons fødsel, hvem tilførslen angår — for tilførsler om ægtevielse og om kirkelig velsignelse af borgerligt indgået ægteskab fra den yngste af brudefolkens fødsel,
- at reglerne i kirkeministeriets cirkulærer af 15. april 1950 og 25. november 1953 om adgangen til at få udskrifter og oplysninger af kirkebøgerne opretholdes uændret for så vidt angår tilførsler, for hvis vedkommende beskyttelsestiden ikke er udløbet, medens udskrifter og oplysninger i andre tilfælde frit kan meddeles, samt
- at foranstående regler får gyldighed såvel med hensyn til arkivernes som med hensyn til ministerialbogsførernes attestudstedelse, dog at rekvisitioner som hidtil henvises til ministerialbogsføreren, når vedkommende hovedministerialbog beror hos ham.

²) dette er nu sket ved justitsministeriets bekendtgørelse af 22. december 1961 om førelsen af de borgerlige personregistre i de sønderjyske landsdele § 33 (bilag 13) og cirkulære af samme dato § 5 (bilag 12).

4. Adgangen til ved selvsyn at gøre sig bekendt med ministerialbøgernes indhold.

Udvalget finder, at det bør have sit forblivende ved den hidtil gældende ordning, hvorefter der ikke er adgang for private til ved selvsyn at gøre sig bekendt med indholdet af de hos ministerialbogsførerne beroende kirkebøger.

Ligeledes finder udvalget, at det bør have sit forblivende ved den gældende regel om, at enhver har adgang til at efterse de i arkiverne beroende ministerialbøger, for hvis vedkommende beskyttelsestiden er udløbet.

Derimod finder udvalget, at der er anledning til at tage de gældende regler fra 1891 om beskyttelsens omfang og varighed op til revision, jfr. afsnit III B 1. Disse regler går som tidligere omtalt ud på, at de i arkiverne beroende kirkebøger, der indeholder tilførsler om fødsler og dåb, ikke er tilgængelige, før de er mindst 30 år gamle. Ifølge oplysningerne i rigsarkivets skrivelse af 11. april 1958 (bilag 8) følges i praksis samme regler for vielsesprotokollernes vedkommende, medens dødsprotokollerne gøres tilgængelige straks efter afleveringen.

I betragtning af, at kontramministerialbøgerne nu til dags som følge af befolkningstilvæksten mange steder, navnlig i købstadsogne, udskrives meget hurtigt, finder udvalget, at den nugældende beskyttelsestid er for kort. Udvalget foreslår derfor, at beskyttelsestiden forlænges til 50 år, svarende til den normale beskyttelsestid for de i arkiverne beroende ministerielle arkivalier.

Efter udvalgets opfattelse bør beskyttelsen derhos gælde alle kategorier af tilførsler.

Da de i arkiverne beroende adoptionsager kun er frigivet indtil 1880, har udvalget overvejet, om det måtte være muligt at fastsætte en længere beskyttelsestid for så vidt angår tilførsler, der indeholder oplysninger om adoptivforhold. Fra arkivernes side har man imidlertid under henvisning til, at mange kirkebøger indeholder både

fødsels-, vielses- og dødsprotokol, ikke anset det for muligt i praksis at administrere en regel om særlig beskyttelsestid for enkelte kategorier af tilførsler.

Udvalget indstiller herefter:

at der som hidtil ikke er adgang for private til ved selvsyn at gøre sig bekendt med indholdet af de hos ministerialbogsførerne beroende kirkebøger,
at der — ligeledes som hidtil — er adgang for enhver til at efterse de i arkiverne beroende kirkebøger, for hvis vedkommende beskyttelsestiden er udløbet, samt
at beskyttelsestiden for de i arkiverne beroende kirkebøger fastsættes til 50 år fra bøgernes udskrivning at regne, gældende for alle kategorier af tilførsler.

5. Tilsynet med de anerkendte trossamfunds ministerialbøger.

Som omtalt i afsnit I autoriseres de anerkendte trossamfunds ministerialbøger af vedkommende politimester (i København magistraten), der også fører tilsyn med dem. Under henvisning til, at dette tilsyn efter den almindelige opfattelse i arkivkredse ikke er meget effektivt, har rigsarkivet i skrivelse af 24. april 1961 (bilag 24) henstillet til overvejelse, om det ikke burde overdrages de respektive landsarkivarer at føre tilsyn med de pågældende ministerialbøger på tilsvarende måde som det sker med hensyn til dommer- og politimesterembedernes arkiver³). Disse arkiver efterses hvert femte år af landsarkivarerne, der påser, at arkivet er vel ordnet, pakket på forskriftsmæssig måde og opstillet under betryggende forhold. Ved embedsskifter er landsarkivet ligeledes repræsenteret.

Efter udvalgets opfattelse må det anses for særdeles ønskeligt, at der etableres et mere effektivt tilsyn med de anerkendte trossamfunds ministerialbøger og de deril hørende arkivalier.

Udvalget finder det ligeledes påkrævet, at det indskærpes ministerialbogsførerne in-

³) jfr. undervisningsministeriets bekendtgørelse af 1. april 1919 om retsbetjentenes aflevering af arkivalier til landsarkiverne.

denfor de anerkendte trossamfund, at de har pligt til at aflevere de af dem førte hoved- og kontraminsterialbøger til de respektive landsarkiver, såfremt menigheden ophører at eksistere, og at det pålægges landsarkivarerne at føre tilsyn med, at dette sker. Der findes i øjeblikket ingen klare bestemmelser herom, hvorfor det må anses for nødvendigt, at sådanne fastlægges. Denne afleveringspligt bør også gælde allerede nedlagte menigheders kirkebøger.

Udvalget indstiller herefter:

- at* det pålægges landsarkivarerne at føre tilsyn med de anerkendte trossamfunds ministerialbøger, herunder at bøgerne føres i overensstemmelse med de herom gældende regler, at hoved- og kontraminsterialbøgerne opbevares under betryggende forhold og at de kirkebogsføringen vedkommende arkivalier er er ordnet og anbragt på hensigtsmæssig og betryggende måde, og således at eftersyn foretages hvert femte år,
- at det pålægges landsarkivarerne gennem

rigsarkivaren at afgive indberetning til kirkeministeriet om de foretagne eftersyn,

- at* det indskræpes ministerialbogsførerne indenfor de anerkendte trossamfund, at de har pligt til at aflevere de for menigheden førte hoved- og kontraminsterialbøger til vedkommende landsarkiv, såfremt menigheden ophører at eksistere,
- at* det pålægges landsarkivarerne at føre kontrol med, at ministerialbøger for nedlagte menigheder indenfor de anerkendte trossamfund afleveres til vedkommende landsarkiv,
- at* der af kirkeministeriet gives rigsarkivaren meddelelse om anerkendelse af præster indenfor trossamfundene og om tilbagetagelse af anerkendelser, samt
- at* det pålægges amtmændene og Københavns magistrat at give rigsarkivaren meddelelse om godkendelse af kontraminsterialbogsførere indenfor trossamfundene.

Bilag

Bilag til betænkningen.

(Bilagene er af trykt i den rækkefølge, hvori de er omtalt i betænkningen.)

Bilag 1.	Kirkeministeriets skrivelse af 7. oktober 1958 til kontorchef A. Detlefsen om nedsættelse af et udvalg angående affotografering af kirkebøgerne	34
	<i>Ministerialbøgernes førelse, opbevaring og aflevering til landsarkiv erne.</i>	
Bilag 2.	Kirkeministeriets instruks af 14. juli 1926 angående, hvad provsterne, præsterne samt kordegnene og kirkebylærerne har at iagttage i henseende til kirkebøgernes autorisation, førelse, konferering, opbevaring m. v.	36
Bilag 3.	Kirkeministeriets cirkulære af 14. juli 1926 vedrørende kirkebøgernes førelse efter nye skemaer m. v.	38
Bilag 4.	Kirke- og undervisningsministeriets bekendtgørelse af 10. marts 1891 om provinsarkiverne og embedsmændenes forhold til dem	39
Bilag 5.	Kirke- og undervisningsministeriets bekendtgørelse af 16. juni 1892 om afleveringen af ministerialbøger til provinsarkiverne	40
Bilag 6.	Undervisningsministeriets bekendtgørelse af 18. august 1923 om første aflevering af arkivalier fra embederne i de sønderjydske landsdele til det midlertidige arkivdepot i Åbenrå	41
Bilag 7.	Kirke- og undervisningsministeriets skrivelse af 29. august 1895 til rigsarkivaren angående aflevering af de anerkendte trossamfunds ministerialbøger til provinsarkiverne	42
Bilag 8.	Rigsarkivarens skrivelse af 11. april 1958 til undervisningsministeriet angående forskellige forhold i forbindelse med kirkebøgernes aflevering til landsarkiverne m. m	43
	<i>Adgangen til at rekvirere udskrifter og oplysninger af ministerialbøgerne, personregistre og folkeregistre.</i>	
Bilag 9.	Kirkeministeriets skrivelse af 19. september 1957 til folketingets ombudsmand angående adgangen til at rekvirere udskrifter af ministerialbøgerne	45
Bilag 10.	Kirkeministeriets cirkulære af 15. april 1950 angående adgangen til at rekvirere udskrifter af ministerialbøgerne m. v.	47
Bilag 11.	Kirkeministeriets cirkulære af 25. november 1953 om adgang til at rekvirere udskrifter af kirkebøgerne	49
Bilag 12.	Justitsministeriets cirkulære af 22. december 1961 om de borgerlige personregistre i de sønderjydske landsdele	50
Bilag 13.	Justitsministeriets bekendtgørelse af 22. december 1961 om førelsen af de borgerlige personregistre i de sønderjydske landsdele	51
Bilag 14.	Indenrigsministeriets instruks af 9. juni 1956 for førelse af folkeregistre	52
	<i>Foranstaltninger til sikring af ministerialbøgerne.</i>	
Bilag 15.	Kirkeministeriets cirkulære af 2. december 1943 angående foranstaltninger til at undgå ødelæggelse af kirkernes hellige kar og kirkebøgerne som følge af krigsbegivenheder	53
	<i>Kritik af afleveringsbestemmelserne m. v.</i>	
Bilag 16.	Københavns biskops skrivelse af 13. januar 1958 til kirkeministeriet angående affotografering af kirkebøgerne for tiden 1890-1923.	55
Bilag 17.	Den danske præsteforenings skrivelse af 26. september 1958 til kirkeministeriet bl.a. angående ændring af afleveringspligten vedrørende kontramministerialbøgerne	56

Førelse af kontraminiſterialbøger.

Bilag 18.	Kirkeministeriets cirkulære af 8. maj 1923 angående kirkebetjeningskassen m. m	57
-----------	--	----

Affotografering af ministerialbøgerne.

Bilag 19.	Københavnſ biskops erklæring af 26. august 1939 til kirkeministeriet angående affotografering af de i arkiverne beroende kirkebøger	58
-----------	---	----

Bilag 20.	Kirkeministeriets cirkulære af 6. maj 1958 angående fotografering af kirkebøgerne	59
-----------	---	----

Bilag 21.	Rigsarkivarens skrivelse af 29. maj 1961 til kirkeministeriet angående affotografering af kirkebøgerne ved rigsarkivets foranstaltning	60
-----------	--	----

Bilag 22.	Opgørelſe over antallet af foliosider i fødsels- og vielsesprotokollerne i folkekirkens ministerialbøger for tiden fra og med 1892 til og med 1958 samt over antallet af bind af hovedministerialbøger for samme tidsrum	62
-----------	--	----

Bilag 23.	Tilsvarende opgørelſe vedrørende de anerkendte trossamfunds ministerialbøger	63
-----------	--	----

Tilsynet med de anerkendte trossamfunds ministerialbøger.

Bilag 24.	Rigsarkivarens skrivelse af 24. april 1961 til kirkeministeriet angående tilsynet med de anerkendte trossamfunds ministerialbøger	64
-----------	---	----

Kirkeministeriets skrivelse af 7. oktober 1958 til kontorchef A. Detlefsen om nedsættelse af et udvalg angående affotografering af kirkebøgerne.

Den 13. maj 1957 modtog kirkeministeriet meddelelse fra rigsarkivaren om, at rigsarkivet den 8. s. m. havde opnået undervisningsministeriets bemyndigelse til at lade det genealogiske selskab i Utah foretage fotograferinger af arkivalier i rigsarkivet og de 4 landsarkiver, og at rigsarkivet til gengæld havde betinget sig, at det nævnte selskab vederlagsfrit skulle stille en kopi-film til rådighed for arkiverne. Selskabet ønskede blandt andet at få en fotokopi af kirkebøgerne for tiden 1890-1923. Det anførtes, at bøgerne indtil 1890, der beror på landsarkiverne, tidligere var affotograferet i henhold til en i 1939 af undervisningsministeriet meddelt tilladelse.

Rigsarkivet lagde megen vægt på, at man benyttede lejligheden til på en for staten økonomisk fordelagtig måde at få disse meget vigtige historiske kilder, som kirkebøgerne er, sikret for al fremtid.

Da kirkebøgerne for tiden 1890-1923 kun i begrænset udstrækning er afleveret til landsarkiverne, også fordi disse på grund af pladmangel ikke har kunnet modtage dem alle, måtte landsarkiverne have mulighed for at låne det afleveringspligtige eksemplar for en kortere tid, og rigsarkivet anmodede derfor kirkeministeriet om ved cirkulære at ville foranledige dette. Afhentning og tilbagelevering skulle ske uden udgift for kirken.

Efter at det over for ministeriet var oplyst, at de enkelte fotokopier af kirkebøgerne ikke ville blive udleveret til Genealogisk Selskab i Utah, før der var gået 30 år fra det tidspunkt, til hvilket den pågældende kirkebog er udskrevet - det samme tidspunkt til hvilket de til landsarkiverne afgivne kirkebøger er offentlig tilgængelige — og

at fotograferingen ville foregå i landsarkiverne under landsarkivarernes tilsyn, underrettede ministeriet rigsarkivet om, at man herfra ikke ville modsætte sig, at den omhandlede fotografering fandt sted.

Som det vil være Dem bekendt, udfærdigede kirkeministeriet derefter et cirkulære af 6. maj d. å., hvor man anmodede landets biskopper om at pålægge folkekirkens præster på henvendelse fra landsarkiverne at udlåne endnu ikke afleverede kirkebøger til affotografering. Et lignende cirkulære udfærdigedes samtidig til amtmændene og Københavns magistrat for så vidt angår de ministerialbøger, der føres af præsterne for de anerkendte trossamfund.

Der var allerede tidligere under den forberedende behandling af spørgsmålet om affotografering af kirkebøgerne fremsat indvending mod den påtænkte foranstaltning fra biskoppernes side, og efter cirkulærets udfærdigelse blev der fra forskellige sider, herunder også særlig i dagspressen og specielt fra kirkelig side, fremsat kritik af den trufne beslutning om affotografering af kirkebøgerne. Den i offentligheden rejste diskussion gav sluttelig anledning til en forespørgsel den 4. juni d. å. i folketinget, hvor undervisningsministeren, der tillige fungerede midlertidigt som kirkeminister, gav tilsagn om, at fotograferingen ikke ville blive søgt gennemført inden folketingssamlingen i indeværende års efterår.

Endvidere har der af biskopperne påny været rettet henvendelse til ministeriet om sagen, efter at spørgsmålet om affotografering af kirkebøgerne havde været genstand for forhandling på et bispemøde den 30. juni d. å., hvor man tillige kom ind på spørgsmålet om, hvorvidt der kunne være

anledning til at søge reglerne om aflevering af kirkebøgerne til landsarkiverne og disse kirkebøgers tilgængelighed for offentligheden taget op til revision.

Under hensyn til det således foreliggende har ministeriet efter stedfunden forhandling med undervisningsministeriet fundet tiet rettest, at der nedsættes et udvalg til behandling af de spørgsmål, der er forbundet med affotograferingen af landets kirkebøger, herunder også de kirkebøger, der befinder sig i landsarkiverne og man skal herved anmode Dem om at ville indtræde i udvalget som dettes formand, idet bemærkes, at ministeriet iøvrigt har rettet henvendelse til følgende om at indtræde som medlemmer i det pågældende udvalg:

Som repræsentanter for biskopperne:
Biskop over Haderslev stift Beyer,
biskop over Lolland-Falsters stift Høgsbro,
biskop over Roskilde stift Schiøler.

Som repræsentanter for rigsarkivet og dermed landsarkiverne:

Rigsarkivar Svend Aakjær,
overarkivar, dr. phil. Harald Jørgensen,
landsarkivar H. Hatt.

Endvidere er kontorchef Th. Gimsing, undervisningsministeriet og kontorchef, fik. Siersted, kirkeministeriet anmodet om at indtræde i udvalget, hvorhos fuldmægtig Truelsen, kirkeministeriet er udpeget som sekretær for udvalget.

Der tilkommer medlemmerne de sædvanlige udvalgsdiæter.

Kirkeministeriets instruks af 14. juli 1926 angående, hvad provsterne, præsterne samt kordegnene og kirkebylærerne har at iagttage i henseende til kirkebøgernes autorisation, førelse, konferering, opbevaring m. v.

1. Ingen protokol må autoriseres til ministerialbog, medmindre den er dannet af de ved ministeriets foranstaltning i handelen bragte skemaer, hvilke forneden på hvert blad er betegnede som trykte for kirkeministeriet hos J. H. Schultz, og iøvrigt er indrettet i overensstemmelse med de i ministeriets bekendtgørelse af 14. juli 1926 om ministerialbøgernes førelse efter nye skemaer m. m. givne forskrifter.

2. Kirkebøgerne — såvel hoved- som duplikateksemleret — skal af vedkommende provst forsynes med følgende, på bogens titelblad påførte autorisationspåtegning: »Denne bog bestående af paginerede og med en snor gennemtrukne blade, der er trykt for kirkeministeriet hos J. H. Schultz, og hvilken jeg har forsynet med mit embedssegel, påtrykt i lak over snoren, autoriseres herud til hovedministerialbog (kontra-ministerialbog; i København: dåbs-hoved-protokol, dåbs-kontraprotokol osv.) for sogn (valgmenighed) i herred, stift«. Derunder dato, navn, embedsstilling.

3. Angående de anmeldelser og ministerielle handlinger, hvorom der af præsten skal gøres tilførsel til kirkebogen, er det hans pligt at indføre det fornødne i kirkebogen snarest muligt efter handlingens foretagelse.

4. Førelsen af kirkebøgerne - der for kordegnenes og kirkebylærernes vedkommende finder sted under sognepræstens opsig - må ske i nøje overensstemmelse med de på forskellige skemaer angivne fordringer, og derhos foretages med omhyggelighed og tydelighed, således at det tilførte altid med

lethed kan læses. Ligesom der derfor ingen forkortelser, hverken af personnavne, stednavne, stillinger eller andet, må finde sted, således skal enhver tilførsel ske med så tydelig skrift som muligt.

Månederne skrives med bogstaver og fuldt ud, ikke med tal.

Ved navnes indførelse må det iagttages og i fornødent fald af den pågældende dokumenteres ved udskrift af kirkebogen¹), at navnet bliver rigtigt stavet.

I kirkebøgerne må ikke foretages nogen som helst radering eller fjernelse ved kemiske eller lignende midler af, hvad der en gang er skrevet, og hvor fejlskrivning nødvendigvis overstregning, må denne finde sted på en sådan måde, at det bestemt kan ses, hvad der har stået.

Efter hvert nummer af de i kirkebogen gjorte tilførsler af vedkommende, der fører bogen, trækkes en vandret streg, og den plads, der forbeholdes hver enkelt tilførsel, må være så rigelig, at det fornødne overblik sikres, ligesom der tillige ved tilførslerne i fødselsregistret bør sørges for, at der er plads til eventuelle senere ændringer eller tilføjelser i navne-, forældre- eller anmærkningsrubriken.

5. Samtlige kirkebøger skal føres med det af undervisningsministeriet til brug i stats-tjenesten autoriserede blæk, klasse I, se bestemmelsen i reglement af 26. maj 1888 af

¹) for personer, der er født eller navngivet i de sønderjyske landsdele, ved udskrift af personregistret, jfr. kirkeministeriets cirkulære af 16. juli 1937.

snit V og bekendtgørelse af 23. februar 1889 § 2 (nr. 17 i Lovtidende for 1889), jfr. tilføjelse til reglementet af 5. oktober 1925,

6. De tvende eksemplarer af kirkebøgerne skal konfereres med hinanden, på landet ved slutningen af hvert fjerdingår og i købstæderne såvel som i København én gang hver måned —, således at der, hver gang en sådan konference har fundet sted, tilføres begge eksemplarer en kort påtegning herom af præsten. Påtegningen foretages bag i bogen. Hovedøjemedet med konferencen er at opdage mulige uoverensstemmelser i tide. Men desuden påhviler det præsten ved konferencen at påse, at der, for så vidt angår det af kordegnen eller kirkebylæreren førte eksemplar af kirkebogen, er forholdt efter de givne bestemmelser med hensyn til kirkebøgenes førelse m. v.

Det påhviler vedkommende kordegn eller kirkebylærer, når konference af kirkebøgerne skal finde sted, at drage omsorg for, at det af ham førte eksemplar af kirkebogen er til stede på det til konferencens afholdelse af sognepræsten bestemte sted.

7. Ligesom det må iagttages, at begge eksemplarer af kirkebogen ikke nogen nat er under ét og samme tag, således bør præsterne, kordegnene og kirkebylærerne, på de steder, hvor der ikke til kirkebøgerne er indrettet et brandfrit rum, drage omsorg for, at bøgerne i ildebrandstilfælde bringes i sikkerhed.

8. Det har sit forblivende ved de hidtil gældende regler med hensyn til det biskopperne og provsterne i henhold til reskript af 11. december 1812 og kancellicirkulære af 27. august 1833 in fine påhvilende tilsyn med kirkebøgenes førelse, ligesom også med hensyn til den biskopperne ved allerhøjeste reskript af 20. februar 1750, jfr. kancelliskrivelse af 8. juli 1820, tillagte disciplinære straffemyndighed overfor præster, der ikke holder kirkebøgerne i tilbørlig orden. Iøvrigt vil præster, kordegne og kirkebylærere i tilfælde af grov eller oftere gentagen skødesløshed med opfyldelsen af de dem med hensyn til kirkebøgenes førelse påhvilende pligter kunne pådrage sig strafansvar efter § 143 i almindelig borgerlig straffelov af 10. februar 1866²⁾.

Provsternes eftersyn foretages mindst en gang hvert andet år, og det påhviler provsterne i hvert års januar måned at gøre indberetning til ministeriet om de i det foregående år foretagne eftersyn og resultatet af disse, dog at provsterne i tilfælde, hvor omstændighederne taler derfor, skal give indberetning straks.

9. Ovenstående bestemmelser skal i deres helhed anføres i enhver kirkebog, trykt på et særskilt blad, der følger straks efter titelbladet.

²⁾ jfr. nu Borgerlig straffelov af 15. april 1930 § 157.

Kirkeministeriets cirkulære af 14. juli 1926
vedrørende kirkebøgernes førelse efter nye skemaer m. v.
(Til biskopperne)

Ved at tilstille Deres Højærværdighed et antal eksemplarer af en d. d. herfra udfærdiget bekendtgørelse om kirkebøgernes førelse efter nye skemaer m. m. skal ministeriet tjenstlig anmode Dem om at ville fordele samme til alle stiftets provster, præster, kordegne og kirkebylærere, og endvidere til alle kirkebestyrelser og ejere af kirkers midler i stiftet. I forbindelse hermed skal man anmode Deres Højærværdighed om at ville pålægge provsterne at have fornødent indseende med, at nye kirkebøger anskaffes overensstemmende med bekendtgørelsen, når de hidtil benyttede kirkebøger er udskrevne.

Den i et andet cirkulære til biskopperne

af d. d. meddelte ændrede instruks vedrørende kirkebøgernes førelse m. m. skal findes anført trykt på et særskilt blad, der skal følge straks efter titelbladet i hver kirkebog, og bagest i hvert bind skal forefindes mindst 6 ikke linierede blade til benyttelse til særlige tilførsler i påkommende tilfælde. Bøgerne skal være paginerede med fortløbende tal, ét for hvert blad, og gennemdragne med en snor, og indbindingen må være solid, ligesom hvert bind bør have sin rygtitel, blandt andet indeholdende sognets navn, trykt på selve bindet (ikke på et påklæbet skilt), samt derunder ved foden på samme måde påtrykt det år, bindet er taget i brug.

Kirke- og undervisningsministeriets bekendtgørelse af 10. marts 1891 om provinsarkiverne og embedsmændenes forhold til dem.

Efter derom med finansministeriet, indenrigsministeriet og justitsministeriet førte forhandlinger fastsættes herved følgende bestemmelser for provinsarkiverne og for embedsmændenes forhold til dem.

2. Indtil videre fastsættes følgende tidsgrænser for afleveringerne.
 - e. Hoved-ministerialbøgerne afleveres indtil 1812—14; derefter kontra-ministerialbøgerne, så snart biskoppen, efter at de er udskrevne, ved sin visitats har attesteret at have eftersat dem.
7. Adgang til i arkivet at anstille historiske eller retslige undersøgelser er åben for alle. Dog skal arkivaren være berettiget og forpligtet til at tilbageholde sager af et sådant indhold, at de ikke ville kunne gøres tilgængelige for uvedkommende uden at krænke berettigede interesser,
 - hvad enten disse er offentlige eller private, af retlig eller personlig natur. Hvor en i sig selv berettiget undersøgelse ikke ville kunne anstilles uden adgang til sådanne arkivalier, vil en skriftlig henvendelse til rigsarkivaren være nødvendig, og denne afgør da, hvor vidt en adgangstilladelse vil kunne meddeles med de forbehold og betingelser, som efter omstændighederne måtte anses for nødvendige. Kirkebøger, som indeholder tilførsler om fødsler og dåb, er ikke tilgængelige, før de er mindst 30 år gamle.
8. Med hensyn til verificerede afskrifter til retslig brug forholdes som i hovedarkivet (kongelig resolution af 19. februar 1870 og 1. marts 1887, instruks af 14. januar 1885 § 3). Arkivaren er berettiget til at give retsgyldige udskrifter af de kirkebøger, som ikke tillige haves ved embedet, og derfor tage den anordnede betaling.

Kirke- og undervisningsministeriets bekendtgørelse af 16. juni 1892 om afleveringen af ministerialbøger til provinsarkiverne.

Da den i bekendtgørelsen af 10. marts 1891 om provinsarkiverne og embedsmændenes forhold til dem under § 2 e indeholdte forskrift om, at de udskrevne kontraminiſterialbøger forinden deres aflevering til vedkommende provinsarkiv ſkulle være forsynede med attest om, at biskoppen ved ſin viſitats har efterſet dem, har fremkaldt viſſe praktiſke vanskeligheder, vil miniſteriet herved have faſtſat, at bekendtgørelſens § 2 e i ſin helhed affattes ſåledes: Hoved-miniſterialbøgerne afleveres indtil 1812-14. Kontra-miniſterialbøgerne afleveres på landet, når der er gået 10 år,

og i købstæderne, når der er gået 30 år, efter at de er udskrevne. Med henſyn til kontra-miniſterialbøger, der allerede måtte være afleverede forinden nærværende bekendtgørelſe, ſkal denne beſtemmelse dog kun for ſå vidt have tilbagevirkende kraft, at der forbeholdes vedkommende ſognepræſter ret til, når de måtte ønske det, at få ſådanne kontra-miniſterialbøger tilbageſendt til ſognet. Det bemærkes udtrykkeligt, at afleveringen af kontra-miniſterialbøger også omfatter kontra-miniſterialbøger, der er ældre end 1812-14, hvor ſådanne undtagelsesviſ måtte findes.

**Undervisningsministeriets bekendtgørelse af 18. august 1923
om første aflevering af arkivalier fra embederne i de sønderjydske
landsdele til det midlertidige arkivdepot i Aabenraa.**

1. Af leveringen bør omfatte:
 - g. Fra præster: Alle hovedministerialbøger, indtil kontraminsterialbøgernes række begynder (1762—63 i det tidlige Slesvig stift, 1812—14 i det gamle Ribe stift eller i hvert fald i de tidligere kongerigske enklaver) og derefter kontraminsterialbøger indtil 1891 inklusive.

**Kirke- og undervisningsministeriets skrivelse af 29. august 1895
til rigsarkivaren angående aflevering af de anerkendte trossamfunds
ministerialbøger til provinsarkiverne.**

I et hertil indgivet andragende har hr. rigsarkivaren i anledning af, at der under en til ministeriet indkommen sag er blevet spørgsmål om at tilvejebringe oplysninger om en til et udenfor folkekirken stående anerkendt trossamfund hørende persons familieforhold, henledet ministeriets opmærksomhed på, at der ikke er meddelt præsterne ved sådanne trossamfund nogen anvisning til at aflevere deres ministerialbøger til vedkommende provinsarkiv efter de for folkekirkens præster gældende regler.

Efter i anledning heraf at have brevslet med justitsministeriet har ministe-

riet dags dato anmodet forstanderskaberne for de mosaiske, romersk-katolske, tyske og franske reformerte menigheder i København, den reformerte menighed i Fredericia og de biskoppelig-metodistiske menigheder rundt om i landet om på nærmere rekvisition fra vedkommende provinsarkiv i henhold til ministeriets bekendtgørelse af 10. marts 1891 at ville aflevere til samme hovedministerialbøgerne for tiden før 1812—14 og kontramministerialbøgerne, så snart de er udskrevne og forsynede med påtegning om at være konfererede.

Rigsarkivarens skrivelse af 11. april 1958 til undervisningsministeriet angående forskellige forhold i forbindelse med kirkebøgernes aflevering til landsarkiverne m. m.

Ved skrivelse af 14. februar d. å. (2. dpt. 2. kt. j. nr. 2382/55) har undervisningsministeriet forelagt rigsarkivet en klage fra direktør N. N. til folketingets ombudsmand om forskellige forhold i forbindelse med kirkebøgernes aflevering til landsarkiverne og adgangen til at forlange udskrifter og attester af kirkebøger. Efter at direktør N. N.s klage har været forelagt de respektive landsarkivarer, skal rigsarkivet udtale følgende:

Såvel folkekirkens præster som præsterne ved de anerkendte trossamfund har pligt til at aflevere deres ældre kirkebøger til landsarkiverne. Reglerne om aflevering indeholdes for folkekirkens vedkommende i bkg. af 10. marts 1891, stk. 2, hvori det hedder, at alle hovedministerialbøger afleveres indtil 1812—14, alle kontraminsterialbøger 10 år efter, at de er udskrevet, når det drejer sig om kirkebøger fra landet, og 30 år efter udskrivningen, når det drejer sig om købstadssognene. For de statsanerkendte trossamfund udfærdigedes tilsvarende bestemmelser i 1895 (bkg. af 29. august og 19. december).

I henhold til disse bestemmelser har landsarkiverne indkrævet såvel hovedministerialbøger som kontraminsterialbøger, men på grund af den i landsarkiverne herskende pladsmangel, har man ikke været i stand til at skaffe plads til alle de kontraminsterialbøger, som i henhold til bekendtgørelsen af 1891 skulle afleveres. Ingen beklager dette mere end landsarkiverne, men en strikte overholdelse af afleveringsreglerne har som forudsætning en kraftig udvidelse af den til rådighed stående magasin-

plads, og fornødne bevillinger hertil har været vanskelige at opnå. Dog kan man regne med, at kirkebøgerne til og med 1891 er afleveret for samtlige sognes vedkommende, og at der for adskillige andre sognes vedkommende er afleveret ikke så få kirkebøger efter den tid. Afleveringernes udstrækning svinger imidlertid fra sogn til sogn, således som det vil fremgå af vedlagte fortegnelse over de i 1957 beroende kirkebøger i landsarkiverne.

Med hensyn til kirkebøgerne gælder det, at de er tilgængelige for historisk forskning på landsarkivernes læsesale, dog således at modtagne dåbs- og vielsesregistre først er tilgængelige, når der er hengået 30 år, efter at bogen er udskrevet. Begravelsesregistre gøres derimod tilgængelige straks efter afleveringen. Attester udfærdiges af hoved- og kontraminsterialbøgerne, men kun efter rekvisition af offentlig myndighed. Privatpersoner kan få attester udfærdigede efter hovedministerialbøgerne fra før 1814, men efter 1814 henvises private til at få attesten hos den pågældende sognepræst. Landsarkiverne foretager i enkelte tilfælde fuldstændige og bekræftede udskrifter af kontraminsterialbøgerne mod betaling af det af undervisningsministeriet fastsatte gebyr, men sådanne udskrifter udfærdiges kun, hvor landsarkivet mener, at der ikke kan være nogen betænkelighed ved at levere udskriften, og hvor udskriften omhandler en kirkebogsindførsel, der er mere end 100 år gammel.

Det vil af ovenstående fremgå, at private og herunder erhvervsgenealoger kan arbejde med de i landsarkiverne beroende kirke-

bøger og herigennem få kendskab til disses indhold indtil 1927. Ganske vist har pladsmangel i arkiverne umuliggjort, at alle kirkebøger indtil denne tid er tilgængelige, men det er en sag for sig. Det afgørende er, at arkiverne i princippet giver den personalhistoriske forskning ret til at benytte kirkebøger af så relativ ung alder. Derimod giver landsarkiverne sig ikke af med at udstede attester til private før tiden efter 1814, men henviser de pågældende til sognepræsterne. Det vil af kirkeministeriets skrivelse af 19. september 1957 fremgå, at man, for at forebygge misbrug, er meget tilbageholdende med hensyn til at ændre den hidtidige praksis med hensyn til udstedelse af attester af kirkebøger, rekvireret af private (erhvervsgenealoger). Rigsarkivet kan ikke ganske følge kirkeministeriets

opfattelse. Når forholdet er det, at den interesserede medborger på de respektive landsarkivers læsesale kan få adgang til at benytte selv ret moderne kirkebøger, kan den hidtidige meget strenge praksis sikkert lempes. Såfremt det blev fastsat, at døbs- eller fødselsattest frit kunne leveres, når 100 år var gået, siden dåb eller fødsel fandt sted, og vielsesattester frit kunne udstedes 75 år efter vielsen, havde man sikkert taget fornødent hensyn til medborgeres privatliv. For attester efter begravelsesregistre kunne sættes en 25-års grænse.

Den ved undervisningsministeriets skrivelse af 1. april fremsendte skrivelse fra folketingets ombudsmand i anledning af en fornyet henvendelse fra direktør N. N. tilbagesendes vedlagt, idet man henviser til ovenstående udtalelse.

Kirkeministeriets skrivelse af 19. september 1957

til folketingets ombudsmand angående adgangen til at rekvirere udskrifter af ministerialbøgerne.

I skrivelse af 6. september 1957 (j. nr. 544/55) har hr. ombudsmanden anmodet om en udtalelse fra kirkeministeriet i anledning af, at N. N. i den hoslagt tilbagefølgende skrivelse af 5. august 1957 har besværet sig over de af ministeriet fastsatte regler om adgangen til at rekvirere udskrifter af ministerialbøgerne.

De herom gældende regler indeholdes i ministeriets cirkulærer af 15. april 1950 og 25. november 1953, hvoraf særtryk vedlægges (bilag 1—3). Som det fremgår heraf, gælder det som hovedregel, at begæring fra private personer om udfærdigelse af udskrifter af ministerialbøgerne kun må efterkommes, når begæringen fremsættes af rette vedkommende eller ifølge fuldmagt fra denne, dog at der ved sidstnævnte cirkulære er indrømmet praktiserende sagførere en vis lempelse med hensyn til kravet om fremlæggelse af skriftlig bemyndigelse fra vedkommende klient.

Med hensyn til genaloger og andre, som erhvervsmæssigt eller privat arbejder med slægtsforskning, er det udtrykkeligt udtalt, at disse ikke har nogen udvidet adgang til at gøre sig bekendt med ministerialbøgernes indhold, men kun kan erholde udskrifter eller oplysninger af ministerialbøgerne, for så vidt de legitimerer sig som befuldmægtigede for personer, der efter deres forhold til sagen kan godtgøre en lovlige interesse i tilvejebringelsen af de ønskede attestationer eller oplysninger.

Da folkekirkens og de anerkendte trosamfunds ministerialbøger fungerer som landets civilstandsregistre, og udskrifter af disse ministerialbøger, navnlig dåbs- og

navneattester, som følge heraf er særdeles betydningsfulde legitimationsdokumenter, har ministeriet for at hindre misbrug heraf og for at afværge uberettiget indblanding i private forhold stedse fastholdt den foran nævnte grundregel om, at udskrifter og oplysninger af kirkebøgerne kun må udleveres efter begæring af rette vedkommende eller ifølge fuldmagt fra denne, jfr. ministeriets skrivelse af 27. januar 1922, cirkulæreskrivelse af 8. oktober 1941 og cirkulære af 12. april 1944, hvoraf afskrifter og særtryk vedlægges (bilag 4-6).

Det fornævnte cirkulære af 15. april 1950, der er udfærdiget efter forudgående forhandling med justitsministeriet og med sammes tilslutning, indeholder således i det væsentlige blot en samling og indskærpelse af de tidligere gældende regler. Nødvendigheden af sådanne forskrifter blev særlig evident under de under den tyske besættelse herskende forhold i forbindelse med de da stedfindende jødefølgelser m. v., i hvilken forbindelse bemærkes, at det er ganske uberettiget, når klageren synes at antyde, at reglerne ikke håndhævedes i denne periode, jfr. herved ministeriets ovennævnte cirkulæreskrivelse af 8. oktober 1941, som også er klageren bekendt, idet han i sin tid har rettet gentagne forespørgsler hertil angående den nærmere forståelse af skrivelsen, således som det fremgår af vedlagte afskrifter af skrivelser herfra af 30. oktober og 30. december 1941 til N. N. (bilag 7 og 8). Man henviser derhos til ministeriets skrivelser af 15. november og 4. december 1941, hvoraf afskrifter ligeledes vedlægges (bilag 9 og 10).

Man må endvidere tage afstand fra klagerens anbringender om, at det under normale forhold ikke skulle være nødvendigt at opretholde de gældende regler for genealogers vedkommende. Efter ministeriets opfattelse må der også under normale forhold tilsikres borgerne beskyttelse imod, at de ved det offentliges foranstaltning registrerede oplysninger dem vedrørende stilles til rådighed for uvedkommende, og når tilstande som de under den tyske besættelse her i landet herskende først *er* indtrådt, vil det kunne være umuligt eller dog meget vanskeligt at indføre *nye* regler i den herommeldte henseende.

Da virksomhed som såkaldt genealogisk eller personalhistorisk institut og lignende drives uden nogen offentlig autorisation og uden noget offentligt tilsyn - alene undergivet visse af bestemmelserne i lov nr. 63 af 3. marts 1948 om ydelse af juridisk bistand samt om inkasso- og detektivvirksomhed m. v. —, må ministeriet anse det for udelukket at indføre særlige lempelser i adgangen for sådanne virksomheder til at få udskrifter eller oplysninger fra ministerialbøgerne, idet dette ville medføre, at private personer gennem sådanne virksomheder kunne erholde udskrifter og oplysninger, som de ellers ikke ville have adgang til at opnå, hvorved enhver beskyttelse mod uberettiget indblanding i folks personlige og private familieforhold ville være gjort illusorisk. Særlig finder man anledning til at pege på, at der består en nærliggende fare for, at sådanne oplysninger ville kunne misbruges til skandalisering af eller afpresning overfor de personer, hvem oplysningerne angår. Til belysning heraf vedlægges til gennemsyn akterne i en ministeriet fo-

relagt sag (bilag 11 og 12), hvorunder en embedsmand i statens . . . kontor besværede sig over, at P. P. uden hans vidende havde søgt at sætte sig i besiddelse af hans dåbsattest for efter begæring af en privat erhvervsdrivende at søge at konstatere et eventuelt slægtsskabsforhold mellem den pågældende embedsmand og nogle med fornævnte erhvervsdrivende konkurrerende mølleriejere.

Efter den anledning, den forliggende besværing dertil giver, skal man endelig bemærke, at kirkeministeriet — da der ikke af lovgivningsmagten er givet nærmere regler herom — som øverste tilsyn med ministerialbogsføringen her i landet anser det for liggende inden for sit myndighedsområde at fastsætte de nærmere regler for adgangen til at rekvirere udskrifter m. v. af de hos ministerialbogsførerne beroende kirkebøger, idet man i så henseende føler sig forpligtet til så vidt muligt at forebygge eventuelle misbrug, hvorfor de af ministeriet på dette område givne forskrifter er lastsat i almenhedens interesse uden specielt henblik på den af klageren udøvede virksomhed, til fyldestgørelse af det ansvar, som påhviler kirkeministeriet for den rette brug af kirkebøgerne.

Sluttelig bemærkes, at det naturligvis i ethvert forekommende tilfælde står vedkommende — eller andre — frit for at indbringe et dem af den pågældende kirkebogsfører meddelt afslag på et andragende om udstedelse af attestationer efter kirkebøgerne for kirkeministeriet til endelig afgørelse efter samtlige sagens omstændigheder.

Det tilføjes, at man ville sætte pris på at modtage underretning om det svar, som måtte blive givet klageren.

Kirkeministeriets cirkulære af 15. april 1950 angående adgangen til at rekvirere udskrifter af ministerialbøgerne m.v. (Til biskopperne)

Da det af nogle ministeriet forelagte sager fremgår, at de af ministeriet givne forskrifter om adgangen til at rekvirere udskrifter af ministerialbøgerne i flere tilfælde ikke er iagttaget, skal man efter stedfunden forhandling med justitsministeriet herved anmode Deres Højærværdighed om at ville henlede præsternes opmærksomhed på, at begæring om udfærdigelse af udskrifter af ministerialbøgerne som tidligere fastsat kun må efterkommes, når begæringen fremsættes af rette vedkommende eller ifølge fuldmagt fra denne.

Begæringer om kirkebogsudskrifter vil herefter normalt kun kunne efterkommes, når de fremsættes af offentlige myndigheder, af de pågældende selv, hvem tilførslerne angår, eller af personer, der legitimerer sig som dem, der efter lovgivningen som forældre eller værger har rådighed over disses personlige forhold, samt andre, der måtte kunne godtgøre at have en lignende lovlig interesse i at blive gjort bekendt med tilførslerne.

Med hensyn til rekvisition af fødsels- og dåbsattester for adoptivbørn bemærkes, at rette vedkommende normalt kun er adoptanterne, adoptivbarnet (evt. dettes descender) og adoptivbarnets værge, samt at udskrift af kirkebøgerne vedrørende fødsel og dåb af adoptivbørn derfor ikke bør meddeles andre private end de fornævnte eller den, til hvem disse har udstedt behørig fuldmagt, medmindre særlig tilladelse foreligger fra nærværende ministerium.

I alle tilfælde gælder det, at den, der ved personlig henvendelse fremsætter begæring om en kirkebogsudskrift vedrørende

egne forhold, på behørig måde må legitimere sig (f. eks. ved forevisning af skattebillet, førerbevis, pas, jagtkort, sygekasse eller fagforeningsbog o. lign.), såfremt han ikke er ministerialbogsføreren personlig bekendt.

Såfremt den tilførsel, hvoraf udskrift begæres, ikke angår rekvirenten selv eller en af de personer, på hvis vegne han ifølge foranstående må anses for berettiget til at rekvirere attester, må ministerialbogsføreren kræve sig forelagt behørig fuldmagt fra den, hvem tilførslen angår. En fuldmagt af et almindeligt indhold, hvorved der meddeles bemyndigelse til at rekvirere alle i en sag fornødne attester, udskrifter m. v., kan ikke anses for fyldestgørende, men det må af fuldmagten fremgå, dels hvilke attester og udskrifter der kan rekvireres, dels hvilken forbindelse der er mellem den, der udsteder fuldmagten, og den eller de personer, med hensyn til hvilke der rekvireres udskrifter af kirkebøgerne. Dette gælder også i tilfælde, hvor begæringen fremsættes af en sagfører, idet sagførere ikke som sådanne kan sidestilles med offentlige myndigheder. Dog kan sagførere, som af det offentlige er beskikket til at føre en sag, i denne deres egenskab samt som executores testamenti eller som medhjælpere for skifteretten rekvirere kirkebogsudskrifter uden særlig fuldmagt, såfremt de overfor vedkommende ministerialbogsfører legitimerer sig ved at fremsende eller forevise beskikkelsen eller executorbevillingen i originali eller i bekræftet afskrift. Begravelsesforretninger er ej heller berettigede til at rekvirere dåbsattester eller andre udskrif-

ter af ministerialbøgerne til brug ved begravelser uden skriftlig fuldmagt fra rette vedkommende. Derimod er mødrehjælpsinstitutionerne berettigede til at rekvirere attester og udskrifter af ministerialbøgerne uden særlig fuldmagt.

Genealoger og andre, som erhvervsmæssigt eller privat arbejder med slægtsforskning, har ikke nogen udvidet adgang til at gøre sig bekendt med ministerialbøgernes indhold, idet de pågældende ikke i sig selv kan betragtes som rette vedkommende, men kun forsåvidt de legitimerer sig som befuldmægtigede for personer, der efter deres forhold til sagen kan godtgøre en lovlig interesse i den pågældende attestations tilvejebringelse.

Derimod kan en almindelig slægtshistorisk interesse for en slægt, som vedkommende rekvirent selv tilhører eller er indgiftet i, eventuelt betragtes som en lovlig interesse i tilvejebringelsen af en attest vedrørende et medlem af denne slægt. Den pågældende rekvirent må da overfor vedkommende ministerialbogsfører fremkomme med en nærmere redegørelse for den interesse, han har i at erhverve den ønskede udskrift.

Med hensyn til meddelelse af oplysninger fra ministerialbøgerne — navnlig sådanne, som ikke medtages i en almindelig udskrift — må det ligeledes iagttages, at oplysningerne ikke meddeles til andre private end sådanne, som ifølge de foran anførte regler ville være berettigede til at få ud-

skrift af den pågældende tilførsel, men der må i disse tilfælde desuden udøves et særligt omhyggeligt skøn med hensyn til betimeligheden af, at de ønskede oplysninger meddeles.

Endelig skal det bemærkes, at udskrifter af ministerialbøgerne, navnlig dåbs- og navneattester, er særdeles betydningsfulde legitimationsdokumenter, og at det for at undgå misbrug heraf samt for at afværge uberettiget indblanding i private forhold er af stor betydning, at de ovenfor givne regler nøje iagttages, hvorved yderligere bemærkes, at manglende agtpågivenhed fra en ministerialbogsførers side vil kunne have alvorlige følger for den pågældende.

Det tilføjes, at forekommende tvivsspørgsmål vil være at forelægge ministeriet til afgørelse.

Sluttelig finder man anledning til at bemærke, at ansvaret for kirkebogsførelsen, derunder udstedelse af attester m. v., påhviler vedkommende præster, og ikke den pågældende kirkebylærer eller kordegn, ligesom alene præsterne er berettigede til at udstede gyldige attestationer efter kirkebøgerne, bortset fra kordegnene ved rigshospitalet og den jydsk fødselsanstalt i Aarhus samt kordegnene ved Haderslev Domkirke og i Aabenraa.

Det fornødne antal eksemplarer af nærværende cirkulære vedlægges til fordeling blandt vedkommende præster, kordegne og kirkebylærere i det Dem betroede stift.

**Kirkeministeriets cirkulære af 25. november 1953 om adgangen til
at rekvirere udskrifter af kirkebøgerne.
(Til biskopperne)**

Under hensyn til den almene interesse i, at de i kirkebøgerne indeholdte oplysninger om folks personlige og private familieforhold ikke bliver bekendt for uvedkommende, hvorved adgang åbnes for misbrug til forulempelse af de pågældende, har ministeriet fundet det nødvendigt at udsende cirkulære af 15. april 1950 til biskopperne vedrørende adgang til at rekvirere udskrifter af ministerialbøgerne, der indeholder en samling og præcisering af de herom gældende regler.

Imidlertid er det også efter udsendelsen af dette cirkulære forekommet, at der over for ministeriet er rejst klage over tilfælde, hvor uvedkommende i modstrid med cirkulærets bestemmelser ved henvendelse til ministerialbogsførere har søgt og opnået attestationer ved udskrift af kirkebøgerne for derved at genere konkurrenter, rivaler eller lignende, og ministeriet har i det hele fået det indtryk, at dette cirkulæres bestemmelser af visse ministerialbogsførere ikke opfattes som virkeligt gældende under normale forhold, men kun under kriseforhold, i tilfælde af krig og besættelse m. v.

Som følge heraf finder ministeriet det påkrævet påny at bringe cirkulærets bestemmelser i erindring, idet disse på ingen måde er tænkt kun at skulle gælde under de ovennævnte ekstraordinære tilstande, men tværtimod vil være at overholde til enhver tid. Selvom nødvendigheden af de herommeldte bestemmelser på en særlig måde har gjort sig gældende i krigs- og besættelsesårene som følge af den tyske racefølgelse etc., er der dog også under normale forhold trang til beskyttelse af de per-

sonlige og private interesser, som her står på spil, hvorfor ministeriet herved indskærper samtlige ministerialbogsførere nødvendigheden af, at reglerne i cirkulære af 15. april 1950 nøje overholdes, alene bortset fra den nedenfor omtalte lempelse, for så vidt angår sagførere, idet tilføjes, at ministeriet, såfremt der atter skulle fremkomme klage over en stedfunden attestudstedelse i strid med cirkulæret, må forbeholde sig at drage den pågældende ministerialbogsfører til ansvar herfor.

Praktiserende sagførere er ikke offentlige myndigheder og må derfor ved begæring om udskrifter af kirkebøgerne i almindelighed være henvist til overensstemmende med de sædvanlige regler at dokumentere deres berettigelse til at opnå attestationen ved fremlæggelse af skriftlig bemyndigelse fra rette vedkommende. For så vidt imidlertid en sagfører ved henvendelse til den pågældende ministerialbogsfører klart gør rede for det øjemed, hvortil attesten skal benyttes, og tillige skriftligt udtrykkelig bevidner at have den fornødne bemyndigelse til at indhente attesten fra en med navn og adresse betegnet person, der er rette vedkommende, vil der efter omstændighederne kunne bortses fra en skriftlig bekræftelse på denne bemyndigelse fra klienten.

Den således fra sagføreren modtagne skriftlige erklæring må ikke af vedkommande ministerialbogsfører tilintetgøres, men vil — ligesom en eventuel skriftlig bemyndigelse fra klienten — være at opbevare i arkivet.

Det fornødne antal eksemplarer af nærværende cirkulære vedlægges.

Justitsministeriets cirkulære af 22. december 1961
om de borgerlige personregistre i de sønderjyske landsdele.
(Til amtmændene, politimestrene og personregisterførerne
i de sønderjyske landsdele)

§ 5. Personregistret er ikke offentlig tilgængeligt.

Stk. 2. Den hidtil gældende ret for enhver til mod betaling af de foreskrevne gebyrer at få udskrift eller attest vedrørende personregistrets indhold er bortfaldet.

Stk. 3. Begæring om udskrift eller attest må fremtidig kun efterkommes under de i bekendtgørelsens § 33 omhandlede betingelser.

Stk. 4. Opmærksomheden henledes på, at udskrift eller attest vedrørende et barn, der er bortadopteret, ikke kan rekvireres af barnets virkelige forældre.

Stk. 5. Hvad særligt angår rekvisition af udskrift eller attest i henhold til fuldmagt bemærkes, at en fuldmagt af almindeligt indhold, hvorved der f. eks. medde-

les bemyndigelse til at rekvirere alle i en sag fornødne attester m. v., ikke kan anses for fyldestgørende, men at det af fuldmagten må fremgå, hvilke attester m. v. der kan rekvireres. For så vidt angår advokater, der angiver at have den fornødne bemyndigelse til at indhente udskrifter eller attester fra en med navn og adresse betegnet person, der er rette vedkommende, kan der bortses fra fremlæggelse af skriftlig bekræftelse på denne bemyndigelse fra klienten. Udskrift m. v. af personregistret kan uden særlig fuldmagt meddeles til brug for advokater, der er executores testamenti eller medhjælpere for skifteretten eller som af det offentlige er beskikket til at udføre en sag.

Justitsministeriets bekendtgørelse af 22. december 1961
om førelsen af de borgerlige personregistre
i de sønderjyske landsdele.

§ 33. Begæring om fuldstændig udskrift af personregistret eller om en på grundlag af personregistret udstedt attest må kun efterkommes, når begæringen er fremsat af

1. en offentlig myndighed,
2. den, hvem tilførslen angår. For ugifte personer under 18 år fremsættes begæringen af forældremyndighedens indehaver. Er den, hvem tilførslen angår, umyndig, kan begæringen tillige fremsættes af værgeren. Er han afgået ved døden, kan begæringen fremsættes af ægtefælle, forældre eller efterkommere, der er over 18 år, samt af den, der som værge for eller indehaver af forældremyndigheden over efterkommere varetager disses interesser,
3. den, der har fuldmagt til at rekvirere

den pågældende udskrift eller attest fra en person, der i henhold til de under 2 nævnte regler er berettiget til at rekvirere udskriften eller attesten,

4. den, der har opnået amtets eller justitsministeriets tilladelse til at rekvirere udskriften eller attesten.

Sik. 2. Såfremt den, der fremsætter begæring om udfærdigelse af en attest eller udskrift, ikke er personregisterføreren personlig bekendt, bør han legitimere sig på behørig måde.

Sik. 3. Når der er forløbet 100 år efter en persons fødsel, kan personregisterføreren til enhver udstede attester efter personregistret eller meddele fuldstændige udskrifter deraf.

Indenrigsministeriets instruks af 9. juni 1956 for førelse af folkeregistre.

§ 37. På begæring af en *privat person* skal registerføreren meddele den pågældende attest (formular 10) om, at det af folkeregistret fremgår, at *denne person* opholder sig eller har opholdt sig i kommunen i et bestemt tidsrum.

Såfremt en *privat person* anmoder registret om oplysninger om en *anden person*, er registerføreren ikke *pligtig* at meddele oplysninger om andet end den pågældendes *adresse* (fulde navn, stilling og bopæl). Om der kan meddeles oplysning om andet end adressen, må afgøres af folkeregisterføreren efter et skøn i hvert enkelt tilfælde under iagttagelse af instruksens § 41. Der må *under ingen omstændigheder* meddeles oplysninger om de *straffe*, der måtte være overgået eller om den *hjælp*, der måtte være ydet en i registret optaget person, ligesom de i registret indeholdte oplysninger om *adoptivforhold* eller om en persons *bør ne bi drags pligt* eller *skatteforhold* ejheller må gives til privatpersoner.

Forsåvidt private af folkeregistret ønsker oplysning om *adresse* på personer, der på forespørgselens tidspunkt hensidder i fængsel, arresthus el. lign., kan sådanne oplysninger kun afgives, såfremt vedkommende forespørger overfor registret *dokumenterer* at have en berettiget interesse i at få den pågældendes adresse oplyst. Forsåvidt det må anses for tilstrækkeligt for forespørgers formål at få oplyst familiens adresse, bor der kun gives oplysning om denne.

Forsåvidt en person fremsætter anmodning om, at hans adresse ikke opgives til private, skal folkeregisterføreren søge oplysning om grunden dertil og derefter skønne

over, hvorvidt den pågældende har et berettiget krav på, at hans opholdssted ikke røbes. I så henseende bemærkes, at f. eks. en hustru, der har forladt sit hjem, må formodes at have et sådant krav, ligesom adoptivforældres ønske om adressebeskyttelse for et adoptivbarn som hovedregel bør imødekommes. Derimod kan en debtors ønske om at holde sit opholdssted skjult for sin kreditor som regel ikke betragtes som berettiget. Mener registerføreren, at anmodningen bør imødekommes, må han afmærke den pågældendes kort i begge registre således, at han ved eventuelle forespørgsler om vedkommendes adresse m. v. straks er klar over, at denne ikke må opgives. Adressebeskyttelsen kan kun gøres gældende for et tidsrum af indtil 1 år efter kravets imødekommelse. Hvis beskyttelsen ønskes forlænget, må der fremsættes fornyet anmodning herom overfor folkeregisterføreren.

Adressebeskyttelsen gælder kun for det register, der har imødekommet en anmodning herom. Ved flytning til en anden kommune må eventuel anmodning om adressebeskyttelse fremsættes overfor tilflytningskommunens folkeregister. På flyttemeddelelsen må det dog anføres, at adressen tidligere har været beskyttet.

Oplysninger, der meddeles private, skal på forlangende afgives i skriftlig udfærdigelse. For hver omspurgt person såvel som for enhver i henhold til 1. stk. udfærdiget attest kan der, selv om den efterspurgte persons adresse ikke findes i registret, forlanges et gebyr af indtil 2 kr., der tilfalder kommunens kasse.

**Kirkeministeriets cirkulære af 2. december 1943 angående
foranstaltninger til at undgå ødelæggelse af kirkernes hellige kar og
kirkebøgerne som følge af krigsbegivenheder.
(Til stiftsøvrighederne)**

Under hensyn til, at man i den nuværende situation ikke kan bortse fra den mulighed, at krigen i større omfang, end det hidtil er sket, kan medføre, at der her i landet sker omfattende skade på både fast ejendom og løsøre og da særlig brandskade, finder ministeriet anledning til at indskærpe, at det, dersom der opstår fare for skade på kirke og præstegård, bør ligge de ansvarlige alvorligt på sinde at træffe sådanne foranstaltninger, som efter de pågældendes bedste skøn under de foreliggende forhold må anses for mest egnede til at sikre kirkens hellige kar og kirkebøgerne i tilfælde af en katastrofe.

Hvad kirkens hellige kar angår, bør der, så vidt det ikke er sket, snarest træffes de nødvendige aftaler om, hvem det skal påhvile i en faresituation at overtage det fornødne opsyn og direkte ansvar for, at der rettidigt gribes ind, medens omsorgen for kirkebøgerne ifølge instruks af 14. juli 1926 påhviler sognepræsten, kordegnen og kirkebylæreren som de direkte ansvarlige.

For kirkebøgernes vedkommende skal man henvise til, at den omstændighed, at det her drejer sig om værdier, der er uerstattelige, dersom begge eksemplarer går til grunde, i ganske særlig grad gør det til en pligt for de ansvarlige at gøre, hvad der står i deres magt for at redde bøgerne fra ødelæggelse, hvorfor de pågældende i så god tid, som omstændighederne tillader det, ved truende fare bør overveje, hvilke forberedelser der i hvert enkelt tilfælde efter omstændighederne måtte anses for rigtig at foretage med dette formål for øje.

I forbindelse hermed skal ministeriet henlede opmærksomheden på betimeligheden af, at menighedsrådet (menighedsrådene) som den myndighed, der ifølge loven har ansvaret for indretning af sognepræsternes embedsbolig og derigennem tillige har medansvar for kirkebøgernes bevaring, yder sit bidrag til sikring af de truede værdier ved snarest at lade de rum, der i mange præstegårde er indrettet for at bevare kirkebøger, arkivgenstande o. lign. for brandfare, underkaste et omhyggeligt eftersyn af en kyndig håndværker eller anden sagkyndig for at fastslå, i hvilket omfang de pågældende rum frembyder sikkerhed som opbevaringssted, samt at man benytter lejligheden til, så vidt det er muligt, at afhjælpe forekommende mangler eller eventuelt gennemføre sådanne forbedringer, som måtte anses for formålstjenlige.

Forsåvidt sådant rum ikke i forvejen måtte findes, henstilles det, at indretning af et brandsikkert rum snarest tages op til overvejelse og eventuel gennemførelse eller at rådet, i tilfælde hvor et permanent rum ikke indrettes, i samråd med en håndværker eller anden sagkyndig, undersøger muligheden for indretning af et rum i eller ved præstegården eller kirken, der, selv om det ikke opfylder de krav, der måtte stilles til et permanent brandsikkert rum, dog kunne benyttes som et midlertidigt anbringelsessted for kirkebøgerne, særlig værdifulde arkivalia og eventuelt kirkens hellige kar m. v. under en nødsituation.

Til nærmere vejledning såvel med hensyn til indretningen af permanente brand-

sikre rum som midlertidige anbringelsesrum i henhold til foranstående henviser man iøvrigt til den omstående aftrykte ekstrakt af en af Dansk Brandværns Komité til ministeriet afgivet erklæring af 24. november d. å., idet tilføjes, at Dansk Brandværns Komité har givet tilsagn om vederlagsfrit at yde ministeriet bistand, såfremt sager angående foranstaltninger til brandsikring i præstegårde og kirker måtte blive forelagt til bedømmelse.

Det fornødne antal af nærværende cirkulære vedlægges til omdeling blandt provstiuvalgene, præsterne, menighedsrådene, kirkejeerne, kordegnene og kirkebylærerne.

Ekstraktafskrift af den af Dansk Brandværns Komité til kirkeministeriet afgivne erklæring af 24. november 1943:

DANSK BRANDVÆRNS-KOMITÉ
Stoltenbergsgade 9,
København V.

Den 24. november 1943.

Såvel fritstående dokument skabe som murede eller støbte rum, der er beregnet på at beskytte deres indhold mod ødelæggelse ved brand, må opfylde følgende to hovedkrav.

I. Konstruktionen — herunder lukkemekanismen, hængsler m. m. — skal være af en sådan soliditet, at sammenstyrtning af bygningen, hvori dokumentskabet er anbragt eller rummet indrettet - herunder eventuel nedstyrtning af skabet fra øvre etager, i hvilke det er anbragt — ikke medfører, at dette ødelægges, således at indholdet udsættes for brandens påvirkning.

II. Konstruktionen skal være så varmeisolerende, at indholdet (papir o. lign.) er

sikret mod ødelæggelse (forkulning) ved den varmepåvirkning, som under hensyn til forholdene kan forventes i brandtilfælde.

Fritstående dokument skabe af jern uden isolation i døre og sider og murede eller støbte rum med jerndøre uden isolation kan ikke anses for tilstrækkelig brandsikre.

Er døre og sider på nævnte skabe og rum isoleret ved indlæg af uantændeligt isolationsmateriale, vil det kun være muligt på grundlag af en kontrolleret brandprøve med fornøden sikkerhed at skønne, hvorvidt de kan anses for tilstrækkeligt brandmodstandsdygtige for formålet. I hvert fald vil det være nødvendigt fra de pågældende leverandører at søge fremskaffet et materiale i form af attester fra brandprøve el. lign. til underbygning af skønsmessig bedømmelse.

For murede rum vil det til undgåelse af farlige temperaturstigninger i rummets indre være påkrævet, at murværket er vel udført i mindst $\frac{1}{2}$ stens og formentlig helst 1 stens tykkelse.

For støbte rum (beton eller jernbeton) bør murtykkelsen af samme grund — under hensyn til betonens større varmelednings-evne ikke være under 15 cm.

Som en mulig nødhjælp på steder, hvor egnede rum ikke forefindes og vanskeligt lader sig indrette, kan der — under hensyn til, at der kun tages sigte på en mere kortvarig opbevaring i en faresituation — peges på muligheden for etablering af solide, regntætte, vel aflåsede, eventuelt i jorden forsænkede rum i det fri i afstand fra bygninger, i hvilke kirkebøger m. v. f. eks. efter at have været anbragt i en tæt træ- eller blikkasse midlertidigt kan hensættes således, at de helt sikres mod brandpåvirkning.

Københavns biskops skrivelse af 13. januar 1958 til kirkeministeriet angående affotografering af kirkebøgerne for tiden 1890-1923.

I anledning af kirkeministeriets skrivelse af 4. november 1957 (j. nr. 5. E. 1428) vedrørende den anmodning, Genealogisk Selskab i Utah i USA har fremsat om tilladelse til at lade foretage fotografering af landets kirkebøger, har sagen påny været til behandling ved bispemødet den 7.-8. januar 1958.

Biskopperne ønsker at udtale, at selvom man må tage det til efterretning, at en fotografering vil blive foretaget på grundlag af en bestemmelse om, at udleveringen til det genealogiske selskab ikke vil finde sted førend 30 år efter, at den pågældende kirkebog er udskrevet, idet indholdet af kirkebøgerne på dette tidspunkt må anses for at være »historisk stof«, må man dog anse det for meget beklageligt, at denne affotografering skal foretages for midler, der stammer fra et religiøst samfund, hvis anskuelser byder følelserne inden for mange kredse af folkekirken imod, hvorfor vi føler os forpligtet til at tilkendegive dette både over for ministeriet og over for offentligheden.

Efter den anledning, sagen giver, og den

opmærksomhed, den formodentlig vil vække, ønsker biskopperne at bede kirkeministeriet forelægge det spørgsmål for undersyningsministeriet og eventuelt også justitsministeriet, om det er forsvarligt at betragte kirkebøgernes indhold som »historisk stof«, der er offentligt tilgængeligt, allerede 30 år efter at en kirkebog er udskrevet. Det betyder jo, at når en fødselsprotokol er udskrevet, vil den indeholde navne på mange nulevende mennesker, som, efter at de 30 år er gået, er i alderen fra 30 år og opefter, og disse mennesker har så ikke længere den beskyttelse med hensyn til offentliggørelse af adoptionsforhold m. m., som er hjemlet i lov nr. 140 af 25. maj 1956 om adoption, ligesom det i nogen grad gør de bestemmelser illusoriske, som går ud på, at en præst ikke må udlevere attester til andre end de pågældende og dem, de har bemyndiget til at rekvirere attester. Man skal herved også tillade sig at henvise til kirkeministeriets skrivelse af 12. april 1945 til landsretssagfører Sv. E. Overbeck, Ringsted (G. R. 1945, s. 73).

**Den danske præsteforenings skrivelse af 26. september 1958
til kirkeministeriet bl.a. angående ændring af
afleveringspligten vedrørende kontramaterialbøgerne.**

Med den anledning, som sagen giver, skal man henstille til det høje ministerium, at afleveringspligten for kirkebøgerne ændres, så kontramaterialbøgerne ikke skal afleveres efter 30 års forløb, men at tidsfristen

forhøjes så betydeligt, at folks privatliv ikke er offentligt tilgængeligt efter så ringe et åremål efter fødslen. Det er vor overbevisning, at kirkebøgerne er bedre beskyttet i denne henseende hos folkekirkens præster end noget andet sted.

Kirkeministeriets cirkulære af 8. maj 1923
angående kirkebetjeningskassen m.m.
(Til stiftsøvrighederne)

Medens forholdet i almindelighed hidtil har været dette, at kirkebetjentstillingerne har været knyttet til et lærerembede, således at det har være en ret og en pligt for vedkommende lærer at overtage hvervet som kirkebetjent, er man nu ikke bundet til at vælge en lærer, og lærerne ikke pligtige til at modtage valg, jfr. dog nedenfor om undtagelsesbestemmelsen i menighedsrådslovens § 20, stk. 1, 2. punktum. Ved indtrædende ledighed skal menighedsrådet derfor gøre indstilling til provstiudvalget om, hvorledes kirkebetjentforholdene skal ordnes. Fordelingen af forretningerne mellem de enkelte stillinger og honorarerne for disse. En undtagelse gælder dog for virksomheden som kirkebylærer, der

af hensyn til de nugældende regler for kirkebøgernes førelse vedblivende bør være knyttet til lærerstillinger efter samme regler som hidtil og honoreres med det i lønningslovens § 22, 2. stk. fastsatte beløb af mindst 50 kr. årlig. Kirkebylærerstillingen indehaves herefter af læreren ved skolen i den by, hvor kirken ligger. Er der ingen skole i byen, må læreren i det skoledistrikt, hvortil kirkebyen hører, være kirkebylærer. Ligger kirken ikke i nogen by, må læreren i det skoledistrikt, hvori kirken ligger, være kirkebylærer. Er der flere lærere ved den skole, der efter det anførte kommer i betragtning, kan menighedsrådet ved indtrædende ledighed knytte hvervet som kirkebylærer til en af stillingerne.

Københavns biskops erklæring af 26. august 1939 til kirkeministeriet angående affotografering af de i arkiverne beroende kirkebøger.

Ved tilbagesendelsen af nærværende sag til det høje ministerium skal jeg tillade mig at udtale følgende:

Jeg deler rigsarkivarens følelse af ubehag ved tanken om, at fotografier af samtlige danske kirkebøger for fremtiden skal kunne findes i Amerika.

Når rigsarkivaren dernæst bemærker, at benyttelse og udgivelse af tilgængelige protokoller og sager, hvortil kirkebøgerne hører, står åben for alle, og at der formentlig ikke kan anføres saglige grunde til at gøre en undtagelse for nævnte amerikanske religionssamfund, undlader jeg ikke at henvende opmærksomheden på, at det høje ministerium i skrivelser af 27. januar 1922 og 18. marts 1938 (Gejstlig Reskriptsamling) har givet udtryk for synspunkter, som formentlig taler imod, at tilladelsen gives.

Den frie adgang til at tage afskrifter af arkivsager kunne naturligvis teoretisk føre til det af mormonerne ønskede resultat

(kopier af samtlige danske kirkebøger), men dels udelukker stoffets mængde på forhånd denne løsning af sagen, og dels ville afskrifter formentlig ikke have samme betydning som fotografier. Retten til at benytte de afleverede kirkebøger indbefatter derimod efter mit skøn ikke nogen ret til at optage fotografier af dem, — jfr. at det som regel ikke er tilladt at fotografere på museer - uden at jeg dog har noget kendskab til, hvorledes arkiverne i almindelighed stiller sig til spørgsmålet om fotografering af arkivalier.

Om tilladelsen skal gives må da formentlig afhænge af, hvilken vægt man tillægger de fordele, som følger heraf, og som også omtales i rigsarkivarens skrivelse. Dette spørgsmål henstiller jeg til det høje ministeriums afgørelse, idet jeg dog bemærker, at det forekommer mig noget tvivlsomt, om man bør »udlevere« originalerne *for at* erhverve nogle kopier.

Kirkeministeriets cirkulære af 6. maj 1958
angående fotografering af kirkebøgerne.
(Til biskopperne)

Fra rigsarkivet har ministeriet modtaget meddelelse om, at Genealogisk Selskab i Utah har fremsat anmodning om tilladelse til at lade foretage fotografering af landets kirkebøger for så vidt angår tilførsler indtil 1923 og, hvor en kirkebog foruden tilførsler indtil 1923 også omfatter senere tilførsler, da tillige disse tilførsler, imod at en kopifilm i hvert enkelt tilfælde stilles til rådighed for de danske arkiver.

Efter at det over for ministeriet er oplyst, at de enkelte fotokopier af kirkebøgerne ikke vil blive udleveret til selskabet, før der er gået 30 år fra det tidspunkt, til hvilket den pågældende kirkebog er udskrevet - det samme tidspunkt til hvilket de til landsarkiverne afgivne kirkebøger er offentlig tilgængelige - og at fotograferingen vil foregå i landsarkiverne under landsarkivarenes tilsyn, har ministeriet underrettet

rigsarkivet om, at man herfra ikke skal modsætte sig, at den omhandlede fotografering finder sted.

Ved at meddele Deres Højærværdighed foranstående skal ministeriet anmode Dem om at ville gøre stiftets sognepræster og de øvrige præster, som undtagelsesvis er berettigede til at føre egne kirkebøger, bekendt med, at fotograferingen vil finde sted og at pålægge præsterne på henvendelse fra landsarkiverne for en kortere tid at udlåne de pågældende endnu ikke afleverede kirkebøger til arkiverne til det ommeldte formål. Udlånet vil ske uden udgift for embedet, og transport af kirkebøgerne vil ske ved arkivernes foranstaltning.

Det fornødne antal eksemplarer af nærværende cirkulære vedlægges til omdeling blandt stiftets provster og de nævnte præster.

**Rigsarkivarens skrivelse af 29. maj 1961 tiil kirkeministeriet
angående affotografering af kirkebøgerne
ved rigsarkivets foranstaltning.**

Efter at rigsarkivet har haft lejlighed til nærmere at overveje det på mødet i kirke­ministeriets udvalg angående affotografering af kirkebøger fremsatte ønske om, at rigsarkivet påtager sig en affotografering af de kirkebøger, som endnu ikke er fotograferet for mormonkirkens regning, skal man meddele, at rigsarkivet, da biskopperne så stærkt ønsker, at rigsarkivet skal påtage sig denne opgave, kan erklære sig villig hertil. Om de omkostninger, som en opfyldelse heraf vil påføre statskassen, og som beløber sig til ca. 270.000 kr., skal man udtale følgende:

Arbejdet tænkes udført af rigsarkivets fotografiske atelier, idet man dog vil foreslå, at de kirkebøger, som allerede findes i landsarkiverne vest for Storebælt (Odense, Viborg og Aabenraa) fotograferes på stedet. Man vil herved dels kunne nedbringe omkostninger og besvær ved transporten dels undlade at gribe generende ind i landsarkivernes læsesalsarbejde. Det vil nemlig være forbundet med en ikke ringe gene for de besøgende, hvis de i landsarkiverne beroende kirkebøger i længere tid skal være unddraget benyttelse. For at fotograferingen kan foregå på stedet, vil det være nødvendigt at anvende et transportabelt kamera og udstationere en fotograf fra rigsarkivet i den tid, optagelsen finder sted. Derimod kan fremkaldelsen af de optagne films udmærket foregå i rigsarkivets atelier.

Man tænker sig fotograferingen udført over en fem-årig periode. Arbejdet vil imidlertid være så omfattende, at det vil være nødvendigt at udvide atelierets tekniske kapacitet. Der må anskaffes et nyt trans-

portabelt kamera og flere fremkaldertanke, ligesom der må engageres en medhjælper mere i atelieret, så længe arbejdet står på. Indkaldelsen af kirkebøger fra samtlige sogne uden for hovedstaden, registreringen af de mange kirkebøger med fotografering for øje, udarbejdelsen af et »titelblad«, som må sættes i spidsen for hver optagelse af de enkelte kirkebøger samt tilbagesendelsen vil ligeledes været et betydeligt arbejde, som ikke vil kunne pålægges rigsarkivets normale personale. Man har derfor tænkt sig at lade dette udføre af studenter, der midlertidigt engageres hertil. Disse studenter kan aflønnes på timelønsbasis, og der vil forhåbentlig ikke være større vanskeligheder ved at skaffe den arbejdskraft, som der til enhver tid vil være behov for, og lade den gå, når arbejdet er udført. Registrering m. m. af de kirkebøger, der skal fotograferes i landsarkiverne, regner man med at kunne få udført af landsarkivernes faste personale enten i tjenestetiden eller for timebetaling udenfor denne.

Da det er forbundet med visse vanskeligheder nøjagtigt at fastslå, hvor mange optagelser der skal foretages, foreslår man, at det vederlag, der skal ydes rigsarkivet, beregnes pr. foretaget optagelse. Prisen foreslås sat til 18 øre pr. optagelse.

Man har foretaget en optælling af det endnu ikke fotograferede kirkebogsmateriale i de fire landsarkiver (for Viborg landsarkivs over 1.000 sogne har man dog ikke, på den korte tid der har stået til rådighed, kunnet gennemføre en direkte optælling, men beregningen bygger på et skøn), og man antager, at der for landsarkivernes

vedkommende vil blive tale om ca. 460.000 optagelser. Lægges hertil den beregning af kirkebogsmaterialets omfang, som er foretaget ved kirkeministeriets foranstaltning, og hvis resultat forelagdes i udvalgets møde 18. april 1961, må optagelsernes antal sættes til rundt regnet 1,5 mill. Med en pris på 18 øre pr. optagelse vil omkostningerne kunne anslås til ca. 270.000 kr., når de nuværende priser på materiel og lønninger lægges til grund. Afgørende forskydninger i prisniveauet over den foreslåede 5-årige arbejdsperiode vil naturligvis forrykke denne beregning, og rigsarkivet må tage forbehold her overfor.

Til nærmere forklaring af, hvorledes man er kommet til tallet 270.000, skal yderligere oplyses:

Indkøb af nyt transportabelt kamera samt udvidelse af eksisterende tankanlæg-vil, når den sædvanlige statsrabat fradrages, koste 25.000 kr. Aflønning af yderligere en medhjælper i det fotografiske atelier vil over en femårig periode medføre en udgift på mindst 60.000 kr. Indkøb af film, fremkalder m. m. kan sættes til 90.000 kr. Til midlertidig udstationering af fotograf til landsarkiverne og til opstilling og transport af kamera beregnes 5.000 kr. og til transport frem og tilbage af kirkebøger fra ca. 1.800 sogne og disse kirkebøgers registrering m. m. 50 kr. i gennemsnit pr. sogn eller 90.000 kr.

Bevillingen foreslås givet over en femårig periode, dog således, at der det 1. år stilles 90.000 kr. til rådighed, således at rigsarkivet sættes i stand til at indkøbe kamera m. m. og iøvrigt sætte arbejdet igang. For de følgende fire år foreslås optaget en anslået bevilling på kr. 45.000 om året. Rigsarkivet vil endvidere foreslå, at der føres et særskilt regnskab for dette arbejde, og at rigsarkivet, når arbejdet er kommet

igang, må få anvist de bevilgede beløb på basis af foretagne optagelser. Da rigsarkivet vil få løbende udgifter til aflønning af medhjælpere, indkøb af film m. m. er en vis »start- eller driftskapital« nødvendig, og hertil er det, at den 1. rate på 90.000 kr. skal anvendes.

Afsluttende ønsker rigsarkivet at udtale, at det ikke er uden en vis betænkelighed, at man går ind på at udføre dette meget betydelige arbejde, som vil lægge en svær arbejdsbyrde på rigsarkivets 3. afdeling og det fotografiske atelier på et tidspunkt, hvor atelierets almindelige ordretilgang til tider kun med vanskelighed kan effektueres. Man vil imidlertid gerne yde sit bidrag til en løsning af det vigtige spørgsmål om en affotografering af kirkebøgerne, nu da vejen omkring mormonkirken ikke længere er farbar som følge af den opståede uvilje mod denne form for fotografering inden for indflydelsesrige kirkelige kredse. Kirkebørgernes indhold vil altid forblive en vigtig personalhistorisk kilde, og det er nødvendigt, at de sikres for al fremtid, ikke blot mod ydre fare, men også mod den risiko, som truer ved meget hyppig benyttelse på landsarkivernes læsesale.

Rigsarkivet ønsker derfor endnu en gang at understrege nødvendigheden af, at man tager skridt til at få hele det kirkebogsmateriale affotograferet, som endnu ikke er fotograferet. Man skal heller ikke undlade at gøre opmærksom på, at den investering i nyt fotografisk materiale, som en eventuel kirkebogsfotografering i stor skala vil medføre, giver rigsarkivet en kærkommen anledning til at få realiseret et længe næret ønske om at få udvidet det eksisterende ateliers tekniske kapacitet. Der vil også, når kirkebogsfotograferingen er afsluttet, være brug for den apparatur, som nu anskaffes.

Folkekirkens ministerialbøger.

Opgørelse over antallet af foliosider i fødsels- og vielsesprotokollerne (hovedministerialbøgerne) for tiden fra og med 1892 til og med 1958 samt over antallet af bind af hovedministerialbøger for samme tidsrum.

Stift	Antal foliosider	Antal bind
Københavnns . . .	186.313	1.137
Roskilde	197.461	1.545
Lolland-Falsters	61.032	458
Fyens	180.678	1.200
Aalborg	103.440	796
Aarhus	128.430	925
Viborg	69.747	617
Haderslev	62.883	441
Ribe	63.575	510
I alt	1.053.559	7.629

Anm. 1. Opgørelsen for Københavns stift omfatter for så vidt angår Københavns og Frederiksberg kommuner kun ministerialbøgerne for Brorsons, Skt. Thomas, Mariendals, Godthaabs og Skt. Markus sogne samt Skt. Petri tyske menigheds ministerialbøger, hvilke ministerialbøger ikke var omfattet af den tidligere stedfundne affotografering af københavnske og frederiksbergske kirkebøger.

Anm. 2. I tilfælde, hvor kontramministerialbøger vedrørende tiden 1892-1958 er afleveret, er der bortset fra det tilsvarende antal sider i hovedministerialbøgerne og bind af disse.

De anerkendte trossamfund.

Opgørelse over antallet af foliosider i fødsels- og vielsesprotokollerne (hovedministerialbøgerne) for tiden fra og med 1892 til og med 1958 samt; over antallet af bind af hovedministerialbøger for samme tidsrum.

Amt	Antal foliosider	Antal bind
Københavns	1.070	16
Frederiksborg	149	3
Holbæk	194	12
Sorø	327	7
Præsto	286	4
Bornholms	237	7
Maribo	1.873	14
Svendborg	196	9
Odense	893	11
Vejle	660	12
Skanderborg	694	10
Aarhus	528	5
Randers	444	5
Aalborg	520	14
Hjørring	964	14
Thisted	0	0
Viborg	0	0
Ringkøbing	49	2
Ribe	124	4
Haderslev	35	1
Aabenraa-Sønderborg	0	0
Tønder	0	0
Staden København	3.383	30
I alt	12.626	180

Anm. 1. Ved udarbejdelsen af opgørelsen vedrørende Københavns amt er der bortset fra de kirkebøger, som er medtaget i opgørelsen fra Københavns magistrat, samt fra de kirkebøger, der allerede er affotograferede så vidt det fremgår af det foreliggende.

Anm. 2. I magistratens opgørelse er der foretaget fradrag for kirkebøger, der ifølge de foreliggende meddelelser allerede er affotograferede.

Det mosaiske trossamfund, hvis kontrabøger blev fjernede af tyskerne under besættelsen, har ladet hovedministerialbøgerne 1871-1947 affotografere. Filmen beror hos trossamfundet, som er villigt til at stille den til disposition. Herefter er i opgørelsen kun medregnet den nuværende, i 1947 ibrugtagne kirkebog.

Anm. 3. I tilfælde, hvor kontramministerialbøger vedrørende en del af tiden 1892—1958 er afleveret, er der bortset fra det tilsvarende antal sider i hovedministerialbøgerne og bind af disse.

Rigsarkivarens skrivelse af 24. april 1961 til kirkeministeriet angående tilsynet med de anerkendte trossamfunds ministerialbøger.

Medens der for folkekirkens vedkommende eksisterer faste regler for tilsyn med kirkebogsførelsen, findes sådanne ikke for de anerkendte trossamfunds vedkommende. I anordning af 29/3 1814 § 12 er der fastsat visse regler for kontrol med kirkebøgerne i de jødiske menigheder, men der findes ingen kontrolbestemmelser for romersk-katolske menigheder eller for den reformerte kirke, i hvert fald er disse bestemmelser ikke Rigsarkivet bekendt. Det er endvidere den almindelige opfattelse i arkivkredse, at det eksisterende tilsyn ikke er meget effektivt. Rigsarkivet skal derfor henstille til Kirkeministeriets overvejelse, om dette spørgsmål ikke bør tages op til nærmere drøftelse, eventuelt i forbindelse med forhandlingerne i det af Kirkeministeriet nedsatte udvalg af 7. oktober 1958 angående affotografering af kirkebøgerne.

Såfremt der i øjeblikket overhovedet finder noget tilsyn sted med de anerkendte trossamfunds kirkebogsføring, synes den at foregå gennem de kommunale myndigheder. Rigsarkivet skal henstille til overvejelse, om tilsynet ikke burde overdrages de respektive landsarkivarer. Disse har i forvejen pligt til hvert femte år at inspicere

samtlige dommer- og politimesterembeders arkiver. Under denne inspektion undersøges det, om arkivet er vel ordnet, pakket på forskriftsmæssig måde og opstillet under betryggende forhold. Ved embedsskifter er landsarkivet ligeledes repræsenteret. Det vil ikke være noget uoverkommeligt arbejde, om det blev pålagt landsarkivarerne på samme måde at føre tilsyn med, at kirkebøgerne inden for de anerkendte trossamfund blev ført i overensstemmelse med de regler, der er givet for kirkebogsførelse, og at de to eksemplarer, der skal føres, opbevares på betryggende måde. Af et eventuelt påbud til landsarkivarerne om at overtage dette tilsyn måtte i så fald følge, at Kirkeministeriet måtte være forpligtet til at underrette landsarkiverne om navnene på de anerkendte præster og stadig holde landsarkiverne à jour med eventuelle ændringer i anerkendelsen. En gavnlig følge heraf ville også være, at landsarkiverne fik bedre mulighed for at tage vare på kirkebøgerne fra menigheder, som eventuelt måtte blive nedlagt. Desværre har det hidtil ikke særligt effektive tilsyn medført, at kirkebøger fra ophævede menigheder er spurlost forsvundne.